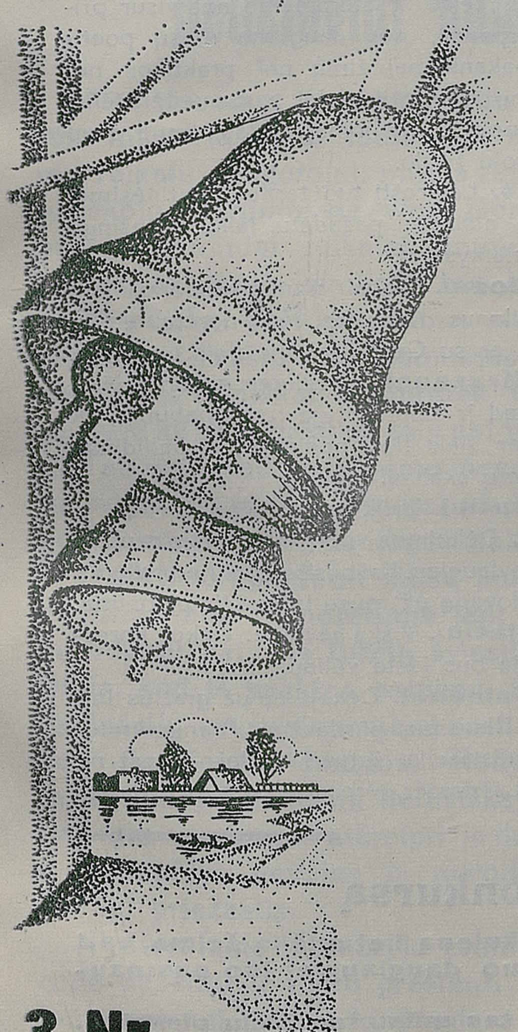
JAUNIMO DRAUGAS

Vilniaus puošmena — Šv. Onos bažnyčia.

3 Nr.

VILNIUS, 1937 M.

REDAKCIJA ATSAKO

Randamonių Petreliui. Kas tiks — pasinaudosim. Prašom ir toliau mums rašinėti.

V. Geniui. Šiuo kartu Draugo eilėraščiai neblogi. Linkime, kad ateity jie būtų dar geresni! Prašome mūsų neužmiršti.

K. Narvydui. Draugo eilėraščiai gražūs, tik kai kuriuose perdaug pesimizmo ir šablono. Tikimės, kad dažniau mums rašinėsite.

Linui. Draugas padarėte žymią pažangą kai kuriais eilėraščiais pasinaudosime.

V. K. Eilėraščiai silpnoki, bet matyti, kad gabumų netrūksta. Daugiau padirbėjęs, galėsi padaryti žymią pažangą.

J. Čekauskui. Už eilėraščius dėkojame. V. Kuolaičio adresą pasiuntėsime vėliau.

L. Basiui. Eilutes ir apysakaitę gavome. Dėkui. Kas tiks, noriai spausdinsime. Laukiame daugiau panašių apysakaičių.

P. Ulozui. Atsiminimai parašyti labai gražiai. Prašome aprašyti ir vėlesnius laikus. Tik prašome aptarti nuodugniau. Kai gausime daugiau ir atpasakosit visą tą laikotarpį, spausdinsime ištisai. Patariame rašyti vienoje puslapio pusėje ir aiškiau.

Laumei. Viską gavome. Dėkui. Prašome mums rašinėti ir dažniau. Jau nekartą rašėme, kad dovanų paštu nesiunčiame, tad prašykite savo pažįstumus, gyvenančius Vilniuje, kad jie vykdami atostogų parvežtų.

Žiemai. Korespondenciją gavome. Ačiū. Prašom ateityje rašyti aiškiau, nes mažai galėsime pasinaudoti.

J. Mikėnui. Pasitaikius progai pasiuntėsime Tamstai reikalingus pernykščių metų numerius. Paštu nesiųsime, nes brangiai atsieina.

V—tui. Tuo tarpu siuntinėsime Tamstai tą patį „J. Dr." egzempliorių kiekį. Kiek esate skolingi—parašysime kitame numeryje.

Vytautui. Taip! Gerai mokančių rašyti netaisome. Priešingu atveju pasinaudojame redakcine teise ir „tempiame ant visur primto kurpalio", nes dauguma mūsų poetų neturi pakankamai žinių nei praktikos nei atitinkamų vadovėlių. Jei visus eilėraščius dėtume netaisę, manome, neatsiektume savo užsibrėžtojo tikslo.

B. Rš. Laikraštį tuo tarpu siuntinėsime. Prašome atsiteisti pažadėtu laiku, priešingu atveju sulaikysime.

A. Ulozui. Labai mums malonu, kad imatės kilnaus darbo, bet mes norėtume vistik žinoti ar su Gerb. Klebono žinia. Laukiam.

Ad. Krasauskui. Eilutes gavome. Iš jų matyti, kad ir šioje srityje turite gabumų, tik reikia dar šiek tiek padirbėti, o padidinsit mūsų poetų skaičių.

Kaušučiui. Laukiame žadėtų žinelių.

J. Br. Dėkojame už gražias nuotraukas. Laukiame daugiau. Kai būsite Vilniuje, prašome atsiimti dovaną už mūsų laikraščio platinimą.

Tautiečiui. Viską gavome. Dėkui, korespondencija bus įdėta vėliau.

Ad. Kalnėnui. Dėkojame už gražius linkėjimus. Klausimą perdavėm. Prenumeratorius administracija sutvarkė. Jei gaunat ne tiek, kiek išsirašėt — pašto kaltė.

Skelbiame naują konkursą

Norime, kad mūsų laikraštis lankytų kiekvieną lietuvišką šeimą, kad jį skaitytų sodžiaus ir miesto jaunimas ir kuo daugiausiai juo pasinaudotų.

Norime, kad mūsų laikraštis pasiektų ir tas mūsų tautiečių pirkeles, kuriose šiandie dar jo nėra ir maža vilčių, kad jis be kieno nors pagalbos ten patektų, tad skelbiame naują mūsų laikraščio platinimo konkursą, kuris baigsis š. m. BALANDŽIO MĖN 30 d.

Kas per tą laiką surinks DAUGIAUSIA mūsų laikraščio prenumeratorių, gaus gražią dovaną — naujausios rūšies FOTO APARATĄ.

Norintieji dalyvauti platinimo konkurse prašomi pranešti mums iki šio mėnesio 30 d.

REDAKCIJA

Viršelį ir vinietes piešė Ant. Butkus.

Eina XII metus — 1937 m. Sausio mėn. 22 d. № 3 (137)

JAUNIMO DRAUGAS

VILNIAUS KRAŠTO JAUNUOMENĖS SAVAITRAŠTIS

Nelietuviai kunigai ir mūsų jaunimas

Mes visuomet norėtume būti budrūs mūsų jaunimo tautinių ir religinių reikalų saugotojai; mums rūpi lietuviškojo jaunimo ne vien išoriniai, bet ir vidujiniai reikalai; mums ne vistiek, ar kuris jaunuolis bus kilnus ar doroviškai pašlijęs; mums svarbu, kad mūsų krašto visas jaunimas būtų vieningas, tautiškai susipratęs ir doroviškai aukštai pakilęs; taip pat mums rūpi saugoti, kad to jaunimo nepaveiktų svetimos, jam ir bendrai visai mūsų visuomenei kenksmingos įtakos.

Tad, besirūpindami mūsų jaunimo ateitimi, mes ir norėtume jam teikti nurodymų, kaip jis turėtų šviestis, lavintis, kad iš paskirų asmenų ir organizacijų mūsų visuomenė susilauktų kuo daugiausia naudos. Rodydami mūsų jaunimui tiesųjį lietuviškąjį kelią, mes norėtume atkreipti jo dėmesį į gresiančius pavojus ir nurodyti tų pavojų priežastis.

Praėjusiame numeryje esame nurodę paskutiniu metu gresiantį mūsų jaunuomenei pavojų, kurį sudaro skleidžiami „svieto lygintojų" šūkiai. Ten esame pažymėję, kad tais šūkiais norima užkrėsti mūsų jaunimas svetimomis, mūsų tautai kenksmingomis idėjomis ir nuslopinti mūsų jaunimo tautiškai patrijotiškus jausmus.

Dabar gi norėtume nurodyti kitą pavojų, kurį kelia mūsų krašte nelietuvių kunigų viešai daromi žygiai. Uždarius lietuviškųjų draugijų skyrius, mūsų krašto parapijų nelietuviai kunigai pradėjo kreipti ypatingą dėmesį į mūsų jaunimą. Dėl akių jie dedasi esą uolūs mūsų jaunimo reikalų gynėjai, tuo tarpu stengiasi jį patraukti savo pusėn ir suburti į nelietuviškas katalikiškas organizacijas.

Betraukdami mūsų jaunimą, sumaišo jį su nelietuvišku jaunimu ir bendrai pradeda nelietuvišką organizuotą darbą. Tokiose organizacijose išrašomi nelietuviški laikraščiai, vartojama nelietuvių kalba. Kai lietuvių jaunimas reikalauja lietuviškų laikraščių, į tai nekreipiama jokio dėmesio. Vietomis, kur nepavyksta lietuvių jaunimas įtraukti į svetimas organizacijas, nelietuviai kunigai stengiasi sudaryti mišrius bažnytinius chorus, kur įtraukiami ir lietuviai dainininkai (Adutiškis).

Vesdami šią akciją, nelietuviai kunigai aiškinasi, kad jie tai darą norėdami suaktyvinti katalikiškąjį veikimą, visai nekreipdami dėmesio į gyventojų

tautybę. Bet tikrumoje būna kitaip. Kai lietuviškasis jaunimas pradeda veikti savarankiškai, be tokio kunigo globos, tada jų veikimas trukdomas: neleidžiama netgi parapijos salėse pagiedoti lietuviškų giesmių, neleidžia ant vargonų bandomųjų giedojimų (Švenčionėliai), tuo tarpu nelietuviškos organizacijos daro susirinkimus ne tik parapijos namuose, bet ir klebonijose.

Padaroma ir didesnių mūsų jaunimui skriaudų: nelietuvis klebonas, netgi lietuviams skirtomis dienomis neleidžia giedoti ant vargonų (Kalesnykai), nuplėšia lietuvių jaunimo rankomis padirbtus vėliavų papuošalus— tautiškus lietuviškus kaspinus ir sunaikina išsiūtus lietuviškus žodžius (Adutiškis).

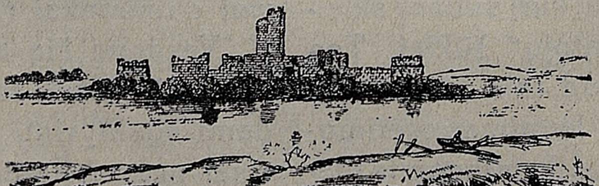
Dar pasitaiko, kad nelietuvis klebonas varžo ir lietuviškąją kalbą. Kada pas jį kreipiamasi lietuviškai, jis su tuo kalba vien savo kalba.

Pasitaiko dar liūdnesnių reiškinių. Ne vienas jaunuolis, kuris uoliai imasi platinti lietuvišką ir net katalikiškąją spaudą („Vilniaus Aušrą“, ,,Jaunimo Draugą“) nelietuvių klebonų ir vikarų būna išbaramas, išpeikiamas ir t. t. Tuo tarpu patys bekalėdodami nešiojasi didžiulius pundus įvairių nelietuviškų, lietuviui svetimų laikraščių („Rycerz Niepokolanej“, „Przewodnik Katolicki“, Mały Dziennik“), ir visokiais būdais juos perša savo lietuviams parapijiečiams. Žinome juk, kad klebonai ir jų padėjėjai skiriami visai parapijai, jie, kaipo ganytojai, turėtų visus lygiai traktuoti ir visais lygiai rūpintis. Tuo tarpu faktai rodo, kad tiems nelietuviams kunigams rūpi visai kas kita, o ne dvasiniai parapijiečių reikalai.

Lietuviškasis jaunimas, kurio parapijose yra tokie dvasininkai, turėtų būti ypatingai atsargus ir akylus.

Visi esame katalikai, visiems lygiai rūpi mūsų tobulybė ir paskutinis mūsų gyvenimo tikslas, kurį yra nurodęs Aukščiausiasis. Tų tikslų besiekdami, mes, jaunimas, turėtume lygiai vertinti visus dvasininkus, neatsižvelgdami nei į jų tautybę nei į jų trūkumus. Bet kai juntame, kad tų dvasininkų veikimo tikslai išeina iš religinių ribų, turėtume būti atsargūs ir eiti savu keliu. Kai nelietuviai kunigai nori iš mūsų jaunimo širdžių išrauti jo tautinius jausmus, nustelbti jo gimtąją kalbą ir nukreipti jį į svetimąjį kelią, mes turėtume su ypatingu lietuvišku drąsumu jiems priminti šiuos vieno žymaus Katalikų Bažnyčios veikėjo-rašytojo žodžius: „Įvairios kalbos yra Dievo kūriniai. Ir jei kiekviena tauta savo kalbą gavo nuo Dievo, kiekvienas turi teisę, savo kalbą mylėti, saugoti ir ja naudotis. Yra tai prigimties teisė, aukštesnė už visas žmonių išduotas teises. Kiekviena gi teisė, nukreipta prieš tą teisę, yra didžiausias nusižengimas. Koks nors siekimas atimti žmogui tas teises yra didžiausias barbariškumas“.

Arūnas.

POPIEŽIŲ BUVEINĖ

Vaizdelyje matome Vatikano rūmus ir šv. Petro baziliką. Rodyklė rodo balkoną, iš kurio popiežiai teikia miestui ir pasauliui (urbi et orbi) laiminimą.

Naujosios lietuvių literatūros bruožai

Šių dienų lietuvių literatūra yra tiek gausinga, kad sunku būtų kalbėti apie atskirus literatūros žmones. Kasmet išeina šimtai grožinių veikalų, iškyla vis nauji vardai, pastaraisiais metais duodamos leidyklų ir valstybės literatūros premijos, kurios išskiria geruosius rašytojus. Taigi, čia teks tik bendrais bruožais pažvelgti į šių dienų lietuvių literatūrą.

Naujas, savarankiškas, kūrybiškas tautos ir valstybės gyvenimas iškėlė ir naujas idėjas, naujus žmones, literatūros personažus, naujas formas. Gyveniškumas, idėjų ir formos naujumas, moderniškumas, tautiškumas, politiškumas — tai ryškesnieji naujausios lietuvių literatūros bruožai.

Jei anksčiau poetas Vaičaitis, Maironis dainavo apie tautos laisvę, jei dėl jos Kudirka, Basanavičius, P. Vileišis, Tumas-Vaižgantas spaudoje ir gyvenime kovojo, tai atgimusios Lietuvos rašytojai, laisvėje gyvendami, savo žvilgsnį kreipia į realų gyvenimą. Jie sielojasi dėl vienokių ar kitokių negerovių: neteisybės, veidmainiavimo, sukčiavimo, karjerizmo, jie kelia teigiamąsias tautos ypatybes: optimizmą, idealizmą, entuziazmą, darbštumą, vieningumą, pažangumą. Visas tautos gyvenimas, jos siekimai, jos vargai, nelaimės, pasisekimai ir laimėjimai atsispindi naujausioje literatūroje. Klaipėdos tautinis ir politinis gyvenimas ryškiai atvaizduotas Jievos Simonaitytės romane „Aukštųjų Šimonių likimas“, pernai mirusio jauno rašytojo Vl. Andriukaičio apysakoje „Martynas Skroblas“. Lietuvių emigracijos į Ameriką reikalai nors ir neigiamoje šviesoje pavaizduoti P. Cvirkos „Franke Kruke“, amerikiečio lietuvio A. Tulio novelėse „Aš bučiavau tavo žmoną“. Lietuvos valdininkų, miesčionijos psichika ryškiomis spalvomis parodyta A. Vienuolio—Žukausko romanuose „Prieš dieną“, „Ministeryje“, Liudo Dovydėno dviejų tomų romane „Ieškau gyvenimo draugo“, J. Grušo „Karjeristuose“, Pivošos — Griciaus feljetonuose „Žvilgsnis į gyvenimą“, „Vyrai, nesijuokit“, Z. Janušytės „Ant ko ir pasirašau“, „Važiuojam“. Šioje

išvardintoje literatūroje daugiausiai piešiamas gyvenimas juodomis spalvomis, keliamos neigiamos gyvenimo pusės. Tuo rašytojai nori skaitytoją atbaidyti nuo blogybių, žadinti jų teigiamąsias savybes. Žiūrėkit, nebūkit tokie blogi, kaip mūsų vaizduojamieji personažai, būkit sąžiningi, teisingi, geri žmonės, nekarieristai, nematerialistai. Šalia šios literatūros nemaža yra veikalų, kuriuose vaizduojamas teigiamas atgimusios, darbui ir kūrybai atsidavusios Lietuvos gyvenimas. Šit, pav., Vyt. Alantas savo dramose. „Užtvankoje“, „Gaisras Lietuvoje“, novelėse „Tarp penkių ir septynių“ kelia naujosios Lietuvos darbingumo, veiklumo idėjas, elektrifikacijos, naujos, moderniškos statybos reikalą, naujo, aktingo lietuvio tipą. Nauji vieškelių, plentų, melioracijos darbų vaizdai, sodžiaus buitis iškyla P. Balicko, A. Vaičiulaičio, L. Dovydėno, St. Zobarsko kūryboje.

Po karo lietuvių literatūroje ieškota naujų formų, naujų krypčių. „Keturi vėjai“, futuristinės krypties rašytojų žurnalas metė naujus šūkius: gana literatūroje senų formų. Naujo žodžio kūryba, nauja logika, nauja sintaksė, nauji vaizdai, palyginimai, metaforos. Šią kryptį atstovavo gabus poetas Kazys Binkis, Salys Šemerys, J. Žengė, A. Rimydis, beletristas J. Tarulis. Neilgai ši kryptis tegyvavo, bet ji išjudino ir kitų srovių rašytojus labiau atsidėti stiliaus, formos kultūrai. Vėliau ėmė rodytis vis daugiau poetų modernistų, formistų, stilistų. Iš jų pažymėtini poetai: J. Kossu-Aleksandravičius, A. Miškinis, B. Brazdžionis, beletristai: A. Vaičiulaitis, „Valentina“, K. Jankauskas, „Jaunystė prie traukinio“ autorius ir k.

Pastaruoju metu vėl grįžtama į esmę, idėjas, stengiamasi suvesti turinį ir formą į sintezę. Ieškoma tautinių formų, tautinio charakterio bruožų. Tautiškumas yra viena iš būdingiausių naujausios lietuvių literatūros žymių. Putino, L. Giros, F. Kiršos, P. Vaičiūno, Ant. Miškinio, St. Santvaro, J. Graičiūno lyrikoje naujais vaizdais ir naujomis, stilistinėmis priemonėmis reiškiama tautos meilė, rūpesčiai, sielvartai dėl tautos nelaimių, troškimas tautai didybės ir pilnybės. L. Dovydėno naujausiame romane „Broliai Domeikos“, F. Neveravičiaus „Blaškomose liepsnose, K. Puidos „Magnus Dux“, J. Marcinkevičiaus „Mes ateinam“ atsispindi praeities ir dabarties lietuvių galvojimas, jų būdas, jų idėjos, jų teigiamosios ir neigiamosios ypatybės. Poetų ir beletristų vaizdai, palyginimai, daiktai — lietuviški, tautiški. Italų rašytojas palygina „raudonas, kaip pamidoras“, o lietuvių rašytojas pasakys „raudonas, kaip aguona“. Formos tautiškumas, esmės savaimingumas, lietuviškojo gyvenimo savitumas yra charakteringiausi dabartinės lietuviškosios literatūros bruožai.

Politinis, valstybinis gyvenimas suskaldė lietuvių visuomenę į įvairių įvairiausias politines sroves. Paskutiniu metu tauta labiau vienijama, politiniai skirtumai palengvo mažėja. Tačiau vistiek stebimos trys didesnės politinės grupės, kurių idėjos reiškiamos ir literatūroje. Prieš keletą metų iškeltas literatūros tendencingumas šiandien davė tokių vaisių, kad atskirų ideologinių krypčių rašytojai, vieni aiškiau, kiti netaip aiškiai praveda politines tendencijas. Šit P. Cvirka savo romanuose „Žemė maitintoja“, „Meisteris ir sūnūs“ idealizuoja darbo žmogų, į vaizduojamųjų personažų lūpas prikaišioja agitacinių posakių, marksistinės, socialistinės ideologijos. Šią politinę tendenciją praveda ir A. Venclova, kritikos straipsnių autorius K. Korsakas. Iš antros pusės reiškiasi katalikiškoji rašytojų grupė, kuri priešpastato idealistinę, religinę pasaulėžiūrą. Šią grupę atstovauja poetai: Ber. Brazdžionis, M. Linkevičius, K. Zupka, beletristai: A. Vaičiulaitis, P. Orintaitė, J. Paukštelis, St. Būdavas. Trečioji, netaip politinė, kaip kultūrinė literatinė kryptis yra tautinė. Šios krypties rašytojai dainuoja apie senąją ir naująją Lietuvą, jos gerumus ir blogumus, kuria naujosios Lietuvos personažus, vaizdus, lietuviškąją formą, stilistiką. Iš jų pažymėtini: poetas ir dramaturgas Balys Sruoga, Putinas, Vyt. Alantas, P. Babickas, L. Dovydėnas, Ant. Miškinis, J. Graičiūnas, Stp. Zobarskas, F. Neveravičius ir kit.

Trumpai pažvelgus į naujosios lietuvių literatūros pobūdį, jaunimui, be abejo, norėsis sužinoti, koki rašytojų vardai ir koki veikalai yra geriausi, labiausiai mėgstami ir skaitomi. Šių dienų lietuvių literatūros klasikai, kurių veikalai jau nagrinėjami ir mokyklose, yra

šie: V. Krėvė „Dainavos šalies padavimų", „Šarūno", „Šiaudinėj pastogėj", „Likimo keliais", „Mindaugo mirties" veikalų autorius, Antanas Vienuolis — Žukauskas novelių ir romanų rašytojas, puikus gamtos vaizduotojas, puikus stilistas. Jo raštų yra išėję jau apie 10 tomų, iš jų pažymėtini „Inteligentų palata", „Paskenduolė", „Prakeikti vienuoliai", „Viešnia iš Šiaurės", „Kryžkelės" romanas iš Vytauto Didž. laikų. Be šių, plačiai skaitomas Ignas Šeinius; jo „Kuprelis", „Bangos siaučia", „Immerselbė atsijaunina". Populiarus ir labai mėgstamas poetas Putinas. Jo lyrika „Keliai ir kryžkeliai", romanas „Altorių šešėly". Literatūriškai, formiškai yra didžiai vertingi B. Sruogos dramatiniai veikalai „Milžino paukesmė", „Baisioji naktis", „Perkūnas Radvila" ir jo lyrika „Dievų takais". Iš senosios kartos turi didelės įtakos jaunimui: filozofas, dramaturgas Vydūnas, kritikas A. Jakštas, poetas ir kritikas L. Gira. Iš jaunesnės kartos populiarūs mėgiami poetai yra: Ant. Miškinis, Vyt. S. Gira, J. Kossu-Aleksandravičius, B. Brazdžionis etc. Feljetonistai: Pivoša ir Liūnė Janušytė; beletristai: L. Dovidėnas, Vyt. Alatnas, P. Cvirka, Ant. Vaičiulaitis, J. Grušas, K. Jankauskas, J. Marcinkevičius, F. Neveravičius; dramaturgai: senesnės kartos P. Vaičiūnas, jaunesnės—K. Inčiūra, J. Petrulis, Kapnys. Vaikų literatūros rašytojai: P. Babickas, Vyt. Tamulaitis, St. Zobarskas ir kt.

Naujausioji lietuvių literatūra, vis plačiau apimdama gyvenimą, vis labiau tobulėdama formos, kompozicijos atžvilgiu, vis labiau gilėdama idėjiškai, bręsdama tautiškai, auga ir plečiasi, užkariauja visuomenėje daugiau skaitytojų ir daro didelę įtaką gyvenimui.

Stp. Vykintas.

V. GENYS

Tu galinga...

O, jaunyste, galinga, graži!
Tu tiesi ateities mums kelius,
Tu mus skatini žengti prie tikslo
Ir pini vis skaidrius vainikus.

Tu nerimsti, skrendi į padangę,
Surinkti norėtum visas ten žvaigždes,
Per platųjį, margą pasaulį
Tu skrendi sakalų vis sparnais.

Tu mūs saulė audrų sukury,
Tamsioje naktyje, lyg žvaigždė, švieti,
Vis eisim žydriaisiais takais...
O, jaunyste, jaunyste, skambi!

KARALIŠKA PORA

Vaizdely matome, Olandijos sosto įpėdinę Julijoną su savo vyru kunigaikščiu Bernhard zur Lippe von Biesterfield. Dabar jie vieši Lenkijos kurorte Krinicoje.

Lietuviškoji šeima ir mūsų visuomenė

Visuomenė — tai nėra palaida žmonių grupė, kokią matome bažnyčioje, gatvėje, teatre. Tai minia. „Visuomenė — sako prof. Jarra — yra organizuotų žmonių santykių visuma". Nėra žmogaus, kurio nerištų koks nors ryšis su kitais, nėra asmens, kuris būtų nuo niekieno nepriklausomas, arba pats neturėtų jokios įtakos kitiems. Kiekvieną žmogų sieja su kitais toki ar titoki ryšiai; kiekvienas yra tokiame ar kitokiame santyky su kitais. Žmonių santykiai yra organizuoti. Vadinas, visuomenė yra organizacija ir tai natūrali organizacija.

Visuomenės sąvoka yra plati. Sakydami „lietuvių visuomenė", suprantame visus lietuvius, visą lietuvių tautą. Kada sakoma: Vilniaus krašto lietuvių visuomenė, turima galvoj tik Vilniaus krašte gyvenančius lietuvius. Mažiausia, jau nedaloma visuomenės dalis yra šeima. Joje randame pamatinę visuomenės savybę — organizuotumą. Šeimynos narius jungia glaudūs ir natūralūs santykiai. Šeima — tai visuomenės užuomazga, jos pamatas.

Vedybų vyriausias tikslas—palaikyti žmonių giminę. Žmogus, atgyvenęs tam tikrą amžių, sulaukęs senatvės, miršta. Toks jau gamtos dėsnis. Kad žmonija gyvuotų, turi gimti nauji žmonės. Bažnytinės teisės kodeksas (Codex iuris canonici) jungtuvių tikslą taip apibrėžia: „Pirmaeilis moterystės tikslas yra vaikų gimdymas ir jų auklėjimas; antraeilis — abipusė pagalba ir natūralaus lytinio patraukimo patenkinimas".

Vadinasi, gimdymas ir vaikų auklėjimas yra pagrindinis moterystės tikslas. Šiam didžiam žmonijos tikslui įgyvendinti tarnauja šeima. Šeima — tai lyg mažytė valstybėlė, kurios nariai skirstosi į valdančius ir valdomus, tėvus ir vaikus. Tiesa, mūsų dienų visuomeninėje santvarkoje tėvai santyky su vaikais jau neturi neribotos valdžios, kaip kad buvo senovėje, Romos valstybėje, kur tėvas savo didelėje šeimoje buvo visai laisvas neribotas, absoliutus monarchas ir galėdavo elgtis su visais savo šeimos nariais taip, kaip jam patikdavo. Bet ir šiandieną šeima yra toji įstaiga, kur privačių asmenų—tėvų valia turi sprendžiamos, lemiamos reikšmės. Ypač maži vaikai yra visiškoje savo gimdytojų valioje ir žinioje.

Jaunas medelis linksta ten, kur yra lenkiamas. Šiuo atveju ten vaikas linksta, kur jį lenkia tėvai. Tokiu būdu, kokie yra tėvai, taip jie išauklėja ir savo vaikus. Vadinasi, nuo tėvų pareina vaikų išauklėjimas, jų charakteris, galvojimo būdas ir dvasia. Trumpai tariant, šeima yra pirmoji gyvenimo mokykla, kurioje ugdomos visuomeninės savybės, saugojami ir palaikomi tautos papročiai, tradicijos, kalba.

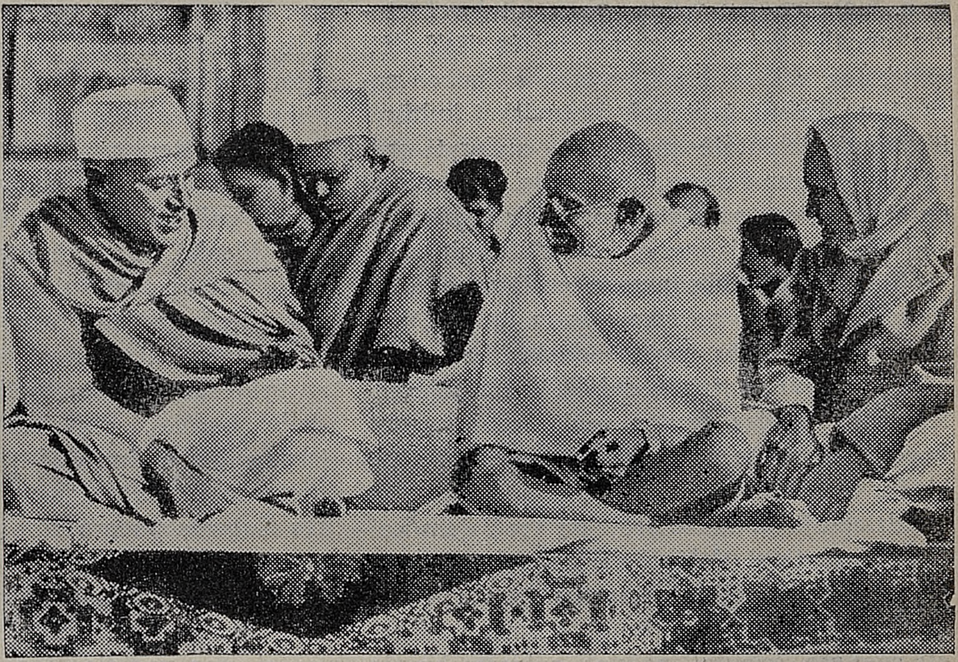
Mūsų gyvenimo sąlygos taip pasunkėjo, kad jau beveik visai netekome kultūrėjimo ir švietimo priemonių, kuriomis buvo lietuviškos mokyklos ir organizacijos. Šeima liko tautiškų savybių, kalbos ir papročių saugotoja ir ugdytoja. Todėl nenuostabu, kad apie šeimą daug kalbama, dar daugiau rašoma.

Kokia šeima—tokia visuomenė—sako senas posakis. Jei šeimoje viešpatauja meilė, dorovingumas, susiklausymas, pagarba tėvams, tai ir visuomenė auga dora, solidari, sveika. Jei šeima lietuviška—visuomenė lietuviška. Tai aišku, kaip diena. Jei šeimos židiny gimsta tautiškoji sąmonė, tai ir visuomenė tautiškai sąmoninga. Deja, nekiekviena šeima yra grynai lietuviška; nekiekvienoje šeimoje viešpatauja tautiškoji sąmonė, lietuviškoji dvasia. Tokiomis šeimomis esti mišrios šeimos, kurių mūsų krašte nemaža. Buvo daroma didžiausia mūsų visuomeninė klaida. Dar blogiau, kad toji klaida kartojama ir dabar.

Mišri šeima — tikra mūsų tautos nelaimė. Apie tai sako praeitis ir dabartis. Viena pagrindinių mūsų nutautėjimo priežasčių ir yra mišri šeima. Praeity lietuvių bajorija, susigiminiavusi su svetimais didikais, neteko savo lietuviško veido, pamiršo gimtąją kalbą, vartodama svetimą. Šiandien lietuvis, vedęs kitatautę žmoną, greitai pasiduoda jos įtakai, kartais ne be širdgėlos pamindamas visa, kas tautai brangu ir šventa, kas nuo lopšio dienų jo sieloj augo ir brendo.

ŽYMUS INDŲ KOVOTOJAS

Indų tautos vadas Gandi vėl pradėjo kovas dėl savo tautos laisvės. Jis nori iškovoti savo tautai laisvę taikos keliu. Vaizdelis rodo, kaip Gandi tariasi su savo pasekėjais, įžymiais indų giminių vadais.

Mišrioje šeimoje susiduria dvi asmenybės, išaugusios skirtingoje kultūroje, turinčios susijungti į vieną kultūrinę asmenybę. Prasideda sąmoninga ar nesąmoninga tarp dviejų asmenų dvasinė kova, varžytinės ginant savąją asmenybę, savąją kultūrą, kalbą, tautos dvasią. Varžytinių išdava: viena asmenybė turi nusileisti kitai, priimti kitos pusės kultūrinį ir tautinį rūbą. O nėra didesnės negarbės, didesnio pažeminimo, kaip netekti savo asmenybės, t. y. visa tai, kas žmoguje yra skirtinga, ką nuo pirmųjų vaikystės dienų yra savyje išauginęs ir išsaugojęs.

Dabar kyla klausimas, kodėl mūsų kultūrinėse ir politinėse sąlygose lietuvis ar lietuvaitė, sudarę šeimos židinį su kitataute mergaite ar vyru, pav., gudų tautybės, beveik visuomet nutautėja, netenka savo asmenybės, vaikus išaugina kitataučiais? Atsakyti nėra visai lengva ir paprasta.

Nėra pagrindo tvirtinti, jog lietuvis, kaipo žmogus, būtų silpnesnio būdo. Ne. Lietuviai esti dažniausiai tvirti žmonės, kartais net perdaug užsispyrę ir užsidarę savyje.

Tačiau reikia čia vistik pabrėžti viena aplinkybė, lietuvių būdo savybė, būtent, sugebėjimas prisitaikinti, susigyventi su gyvenimo sąlygomis ir didokas pasyvumas. Jam vis tiek pat.

Taip jau negailestingai buvo lemta mūsų tautai, kad ilgus amžius negalėjo reikšti laisvos inicijatyvos netik viešame, bet ir privačiame gyvenime (baudžiava), o buvo priversta klausyti šeimininkų valios, klusniai vykdyti jų parėdymus. Lietuvis įprato klausyti, kitiems nusileisti. Be abejo, šis būdo bruožas — tai vergijos padaras. Tačiau tai ne viskas. To dar negana.

Manau, kad vyriausios nutautėjimo priežasties, jei kalbama yra apie mišrią šeimą, reikia ieškoti kalboje. Visų pirma tenka pabrėžti, jog gudų kalba pasižymi dideliu paprastumu, lengvumu, formų neturtingumu. Sakoma: kalbu „po prostemu". Mokąs vieną kurią slavių kalbą lengvai sugeba susikalbėti gudiškai. O mūsų tautos istorijos kelias taip nukrypo, jog vieną slavių kalbą lietuvis turėjo mokėti ir dabar tebemoka.

Lietuvių gi kalba garsi yra savo formų gausumu, jų lankstumu ir įvairumu. Lietuviškai pramokti svetimtaučiui esti daug sunkiau, nekaip lietuviui, pav., slavių kalbos.

Todėl visai suprantama, jog mišrioje šeimoje beveik visada vartojama yra slaviška kalba. Taip buvo praeity, kada lietuvių tauta nebuvo sąmoninga, nematė ir nesuprato savo kalbos grožio, nevertino jos ir nebrangino. Panašiai dar yra ir dabar. Tačiau taip neturi

būti. Šiandien jau viskas virto kitaip. Lietuvis negali, nenori ir neturi teisės išsižadėti gimtosios kalbos kitos, svetimos kalbos sąskaiton. Kalbai, tautybei, lietuviškai kultūrai išsaugoti vienintelė priemonė—sudaryti grynai lietuviškas šeimas. Šią didžią ir garbingą pareigą turime sau įsisąmoninti ir elgtis taip, kad šiai tautiškai pareigai nenusižengtumėm.

Šiandien pasaulis gyvena tautiškumo idėja. Valstybių vidaus politika eina ta linkme, kad įgyvendintas būtų tautos idealas, kad tauta būtų sąmoninga, tvirta, didelė. Vokietijoje hitlerizmas, iškėlęs tautos idėją labai augštai, kovoja už rasės grynumą, už nesuterštą vokiečių tautos kraują. Freisel, kalbėdamas apie baudžiamojo kodekso projektą Trečiajam Reichui (dabartinei Vokietijai), pareiškė, jog valstybė turinti ginti didžiausius tautos turtus, kokiais yra žemė ir kraujas, turinti neprileisti svetimo kraujo, naikinti suterštą kraują. Tokia jau laiko dvasia. O reikia eiti su gyvenimo srove, jei nenorime atsilikti ir negarbingai sunykti.

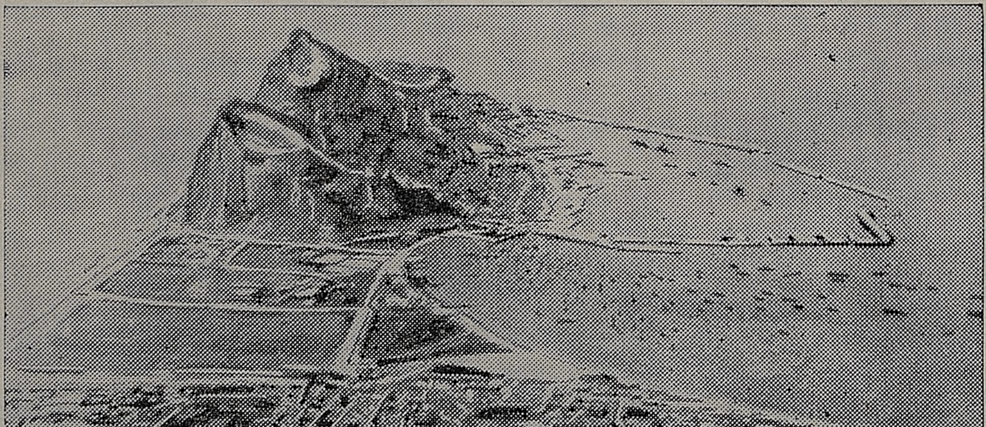
Mišri šeima yra blogas, smerktinas reiškinys netik tautišku, bet ir privatišku žvilgsniu. Juk tokioje šeimoje paprastai nebūna šeimyniškos laimės, nuoširdumo, gražaus sugyvenimo. Ir visai suprantama. Fizinės, kūninės meilės neužtenka. Ji nėra tvirta dviejų asmenų jungtis. Pavyzdingą sugyvenimą duoti ir palaikyti gali bendri dvasiniai ryšiai, bendri siekiai, idealai. Kur nėra aukštesnių, dvasinių saitų, ten greitai suįra šeimyninė laimė. Čia yra pagrindinė priežastis, kad daugelis skaudžiai nusivilia, sukūręs mišrios šeimos židinį.

Prigesus pirmam meilės įkarščiui, prasideda barniai, paįvairinti „gražiais" žodžiais ir pagaliau ateina eilė peštynėm. Namuose pasidaro tikras pragaras. Vienas neapgalvotas žingsnis padaro žmogų nelaimingą visam gyvenimui.

Todėl, kurdamas šeimos židinį, visuomet turi atminti, kad mišri šeima žalinga yra tautai, nes nedidina jos, bet mažina ir, kad mišrioje šeimoje nerasi tos laimės, gražaus harmoningo sugyvenimo, šeimyninės šilimos, kokios trokšti, besirengdamas žengti į naująjį gyvenimą.

p. ž.

GIBRALTARO SĄSIAURIS

Jis jungia Viduržemio jūrą ir Atlanto vandenyną. Tai puikūs gamtos vartai. Karo metu šis sąsiauris turi labai didelės reikšmės, nes pro jį eina svarbiausias vandenų kelias. Jame šeimyninkauja anglai.

K. NARVYDAS

Man atleidi

Tiek laiko, tiek metų vylingų prabėgo,
Pilnų ilgesio, skausmo, skambiųjų vilčių,
Kai tave aš apleidau, brangioji gimtine,
Tavo kilniąją meilę aš dabar tik jaučiu.

Liūdnai ir gailiai senas beržas svyravo,
Kai ėjau iš gimtinės į melsvąjį tolį,
Lieknomis šakomis ilgai man mojavo,
Nuliūdusiu žvilgesiu toli palydėjo.

Nuliūdęs vilkausi smėlynu geltonu,
Krūtinėje skausmas beširdis vaitojo...
Žvelgiau į pakrypusį vieškelio kryžių
Ir žodžio paguodos meldžiau aš iš Jo.

Gailiai kenčiąs Kristus šypsojo,
Jo kenčiančios lūpos sujudėjo —
Nėra tam paguodos, kas tėvynę palieka!
Tylieji Jo žodžiai man griausmu nuaidėjo.

Apleistas visų aš trankiaus po pasaulį
Ir visur mačiau tik savąjį kraštą...
Tik tada supratau, kad gimtinė manoji,
Supratau, kad paklydusiam sūnui atleidi!

Ar verta būti kultūringam?

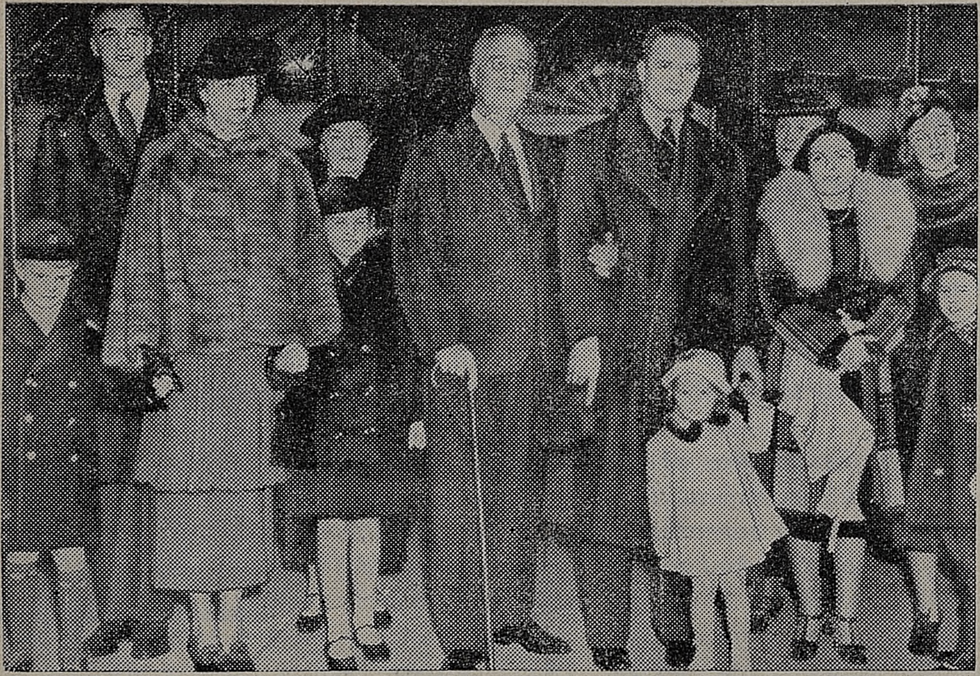
Visi mūsų laikraščiai, inteligentai, instruktoriai, kurie patenka kaiman, visi ragina, kviečia savo skaitytojus bei klausytojus, kad jie lavintųsi, šviestųsi, žodžiu, ragina, kad mūsų kaimo gyventojai kultūrėtų. Tačiau daugelis tų klausytojų bei skaitytojų, išklausę ar perskaitę tas kalbas, pakraipo galvą ir pamano, o kartais ir balsiai pasako: „Kam man, kaimo žmogui, tai reikalinga; aš ponu vistiek nebūsiu. Rausti žemę, auginti gyvulius ir gyventi savo bakužėlėje aš ir be to pataikysiu. Kam man tos paskaitos, kam tie laikraščiai, knygos!? Geriau pasikieminėti, su kaimynais pasikalbėti, pakortoti, išsigerti ar pasišokti“!

Tokių kalbų galima būtų išgirsti labai daug, jeigu tik išdrįstų visi atvirai pasisakyti.

Daugiausia tokių tvirtinimų galima būtų išgirsti ten, kur žmonės mažiau apsišvietę, mažiau išsilavinę. Tokių kalbų, be abejo, neišgirsime Danijoje, Olandijoje, Lietuvoje. Ten ūkininkas, jaunas ir suaugęs, skaito keletą laikraščių, turi didoką savo knygynėlį, turi radio aparatą, stengiasi išgirsti kokią nors paskaitą, trokšta, kol jaunas, pasimokyti kokioje nors, o ypač žemės ūkio mokykloje. Žodžiu, danas, olandas ar kito kultūringo krašto ūkininkas, o ypač kaimo jaunuolis, visomis jam prieinamomis priemonėmis stengiasi gerai išsilavinti, išsimokslinti pirmiausia savo specialybėje, o kartu pažinti visą platųjį gyvenimą, visas jo sritis ir paslaptis. Dėl to tų kraštų žmonės, o ypač jaunimas, kiekvienoje gyvenimo padėtyje (situacijoje), namie ar svetur gyvendamas, randa išeitį, sugeba sudaryti sau patogias gyvenimo sąlygas. Tų kraštų jaunimas ir krizės metu suranda sau kokį nors darbą, užsiėmimą, gerai įsitaiso ir visuomet geriau gyvena, negu jų tėvai. Dėl to tuose kraštuose vyksta didelė pažanga: žmonės nuolat turtėja, tampa šviesesni, kultūringesni. Kartu su tuo gerėja ir viso krašto padėtis.

Kiek kitaip yra mūsų krašte. Mūsų krašto jaunimas, o ypač kaimo jaunimas, gyvenimo sąlygų priverstas tūpčioti vietoje. Mūsų kaimo jaunimas kultūros bare daro pažangą nežymią. Daug įvairiausių reiškinių rodo, kad vietomis mūsų kaimo jaunimas dar gerokai atsilikęs, dar mažai kultūringas. Kad šis skaudus tvirtinimas būtų aiškesnis ir suprantamesnis, paduosime keletą pavyzdžių.

Dažnai tenka išgirsti, kad kai kur mūsų kaimo jaunimas šokių metu pasigeria ir paskui susimuša. Muštynės dažniausiai baigiasi kruvinai: jaunuoliai susipiausto, peiliais susibado, galvas susiskaldo. Labai dažnai po to-

RUZVELTAS TARP SAVŲ

Jungtinių Amerikos Valstybių prezidento Ruzvelto šeima ir giminės. Pastaruoju laiku Ruzveltas yra susirūpinęs Amerikos ekonominio gyvenimo pagerinimu ir šioje srityje planuoja sudaryti glaudesnius santykius su Europa.

kių muštynių ligoninėse gydosi, o paskui, pasveiks, kalėjimuose sėdi. Tai šiurpulingi faktai. Tik pagalvokime: lietuvis lietuvį, savo gerą pažįstamą, o kartais draugą arba giminaitį veria krūtinėn peiliu arba smogia kuo nors galvon, kaip aršiausį priešą, didžiausį nusikaltėlį! Už ką, dėl ko? — Dažniausiai vien tik už tai, kad pasirodytų, jog jis yra „drąsus", jog jis „didvyris", kurio turi bijoti, prieš jį drebėti, jog jis jau „suaugęs bernas", nieko nebijąs. Tikrumoje toki mušeikos visuomet esti tinginiai, kurių prie naudingo darbo neprіprašysi. Tokių žmonių likimas visuomet liūdnas, menkas. Bet tokie ir panašūs įvykiai rodo, kad mūsų jaunimas vietomis yra nekultūringas. Sveikai galvojantis žmogus nepiaus nekaltai savo draugo ir nesidės pats sau pančių ant rankų.

Antras pavyzdys: kol dar veikė kaime mūsų organizacijos, jaunimas buvo raginamas prie įvairiausių naudingų darbų, kurie palengvintų jų gyvenimą. Kai kurie, tiesa, paklausydavo šių raginimų ir šį tą mėgindavo dirbti. Bet tie užsimojimai būdavo labai nežymūs, be pasiryžimų, kartais ir be pasėkų. Tai argi neliūdnas faktas? Tik pagalvokime: jaunimas raginamas, prašomas, kad jis gerintų savo gyvenimo sąlygas, kad lavintųsi, ruoštųsi kas kart sunkėjančiam gyvenimui. Tuo tarpu vietomis jaunimas imasi to darbo nenoriai, tingiai arba ir visai nenori apie tai klausyti. Šis reiškinys irgi rodo, kad žymia dalimi mūsų jaunimas dar mažai kultūringas. Gerai susipratęs jaunimas niekuomet nesikratys tokio darbo, kuris atneša jam naudą, jį lavina, mokina gyventi.

Dar vienas pavyzdys: mūsų kaimo žmogus, atvykęs į savo valsčiaus miestelį, į turgų, į miestą, į įstaigą ar kur kitur, iš karto išsiskiria iš kitų tarpo. Mieste jis nemoka vaikščioti, visur kliūna, čia jį neretai apgauna, nuskriaudžia. Atėjęs įstaigon pasidaro nedrąsus, bailus. Reikia kas nors parašyti, ko nors paprašyti, tai jis nemoka, nežino kaip, kur ir kam. Turi prašyti svetimus žmones, kad jam už pinigus patarnautų, parodytų, parašytų. Žodžiu, tokius mūsų kaimo žmones mėgina visur laikyti paskutiniais. Todėl mažai su juo skaitosi valdininkai, pirkliai, pramonininkai. Žodžiu, toks atsilikęs mūsų kaimo žmogus yra visų ujamas, stumdomas ir išnaudojamas. Visai kitaip yra su susipratusiu, kultūringu mūsų žmogumi. Kodėl taip yra? Kodėl su atsilikusiu nieks nesiskaito?

Todėl kad jis yra mažai kultūringas. Jis nežino, kokias jam viešasis gyvenimas uždeda pareigas ir kokius teikia palengvinimus. Jis nežino, kas jam priklauso ir kuo jis kaltas.

Dėl to visi jį čiulpia, jo darbu gyvena. Jeigu mūsų kaimo žmonės visi, kaip vienas, būtų apsišvietę, kultūringi, tai jų nieks neišnaudotų, nieks neišdrįstų skriausti, stumdyti. Tada visur mūsų kaimo žmogus būtų taip traktuojamas, kaip ir kiekvienas inteligentiškesnis asmuo. Tada su juo visi ir visur skaitytųsi, visi jį gerbtų ir tada jis visai kitaip gyventų: būtų turtingesnis, protingesnis ir visur jaustųsi kitiems, kad ir miesto žmonėms, lygus, ar bent nemenkesnis už juos.

Tokių pavyzdžių galima būtų parodyti ir daugiau. Bet ir šie kiekvieną gali įtikinti, kad kultūringumas žmogui būtinai reikalingas. Ypatingai mūsų kaimo jaunimui reikėtų dar labiau sukultūrėti. Iš to jaunimas turės keleriopą naudą. Pirmiausia jaunimas, besišviesdamas, bekultūrėdamas pažins platųjį gyvenimą, jo sąlygas. Tada ne vienas jaunuolis įsitikins, kad mes savo krašte dar turime didelių galimumų rasti sau vietą ir geresnį pragyvenimo šaltinį. Besilavindamas jaunimas pastebėtų daug klaidų, kurias dabar daro, vesdamas pagal senus papročius tėvų paliktus ūkius ir įsitikintų, kad tos klaidos yra labai nuostolingos. Jaunimas galėtų įsitikinti, kad mūsų žemė, nors mes jos ir nedaug teturime, gali mus daug geriau išmaitinti ir apvilkti, negu dabar. Labiau besišviesdamas jaunimas suprastų, kad jis daugelyje atvejų yra skriaudžiamas, išnaudojamas ir kartu surastų priemones, kaip galima būtų lengvai to išvengti. Atitinkamai apsišvietęs jaunimas pasijustų, kad jis savo gabumais ir darbštumu prilygsta kitiems, ir jis tada sugebėtų gyvenime savo vardą, savo asmenį taip parodyti, kad visi jį gerbtų, su juo skaitytųsi. Kultūrėdamas jaunimas supras, kaip jis save žemina girtuoklyste, o ypač tomis žiauromis muštynėmis. Tada jis vengs ne tik girtuokliauti, bet ir peiliais piaustytis.

Iš to matome, kad kultūra kiekvienam žmogui yra labai reikalinga ir naudinga. Iš to taip pat aiškėja, kad kultūringam ne tik verta, bet ir būtinai reikia būti. Priešingu atveju reikės amžinai vargti, skursti... *J.*

GAMTOS RŪSTUMAS

Nesenai San-Salvadoro (netoli Amerikos krantų) salos gyventojus ištiko baisi nelaimė — drebėjo žemė. Nesuvaldomos gamtos jėgos visą kraštą viena akimirka pavertė griuvėsiais.

Lietuvių veikėjų atsiminimai

16 vasario sukaks 19 metų nuo Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo dienos. Tautos gevenime šitoks laikotarpis yra labai trumpas, labai nežymus, kaip lašas jūroje. Bet atskiro žmogaus, atskirų kartų gyvenime 19 metų labai daug reiškia, ypač jeigu kalbėsime apie žmogaus brendimą. Štai tie vaikeliai kūdikėliai, kurie prieš 19 metų keturiomis ropojo ar lopšyj žinduką žindo, šiandie jau virto vyrais ir moterimis, kurie rengiasi vesti ar tekėti, kuriems jau viskas rūpi. Per tą trumpą laikotarpį netekome taip pat labai daug įžymių ir brangių lietuvių tautai asmenų - veikėjų, atkakliai kovojusių dėl lietuvių tautos šviesesnės ateities. Daug kur jaunesnieji pavadavo vyresniuosius. Ilgainiui gi visas vadovaujamas visuomenėje vietas teks užimti naujajai kartai, naujiems žmonėms. Toks jau yra gyvenimo dėsnis, vieni nueina, kiti ateina. Labiausiai gaila, kad nueina žmonės prityrę, daug kovoję, daug pasidarbavę, ateina gi žmonės neprityrę, neišėję kovos mokyklų. Ateina žmonės, kuriems lietuvių praeities kovos, visa atgimimo istorija, tai tik pasakos, nes patys išaugo kitose sąlygose. Kiekvienas jaunuolis žino, tiesa, maždaug, kokia yra mūsų tautos atgimimo istorija, bet daugeliui ta istorija yra per daug miglota, žinoma yra tik bendrais bruožais, o kai kur pasitaiko ir labai didelių spragų. Už tai, be abejo, jaunimo kaltinti negalima, nes jis pats tos istorijos kūrime nedalyvavo, o vėl gerai, išsamiai parašytosios mūsų tautos atgimimo istorijos dar neturime, ir negreit dar turėsime, nes kiekvienai istorijai parašyti reikia tam tikro laiko atstumo, tam tikros, kaip sakoma, perspektyvos.

Užtat labai daug gali padėti jaunimui pažinti netolimos lietuvių tautos praeities istorija senesniųjų veikėjų atsiminimai. Tiesa, atsiminimuose paprastai atpasakojama tiktai tam tikri dalykai, neapimama visumos, be to, viskas atpasakojama šališkai, bet vis dėlto atsiminimai yra labai gera priemonė praeičiai pažinti. Atsiminimuose galima rasti dalykų, kurių niekur kitur nesurasi.

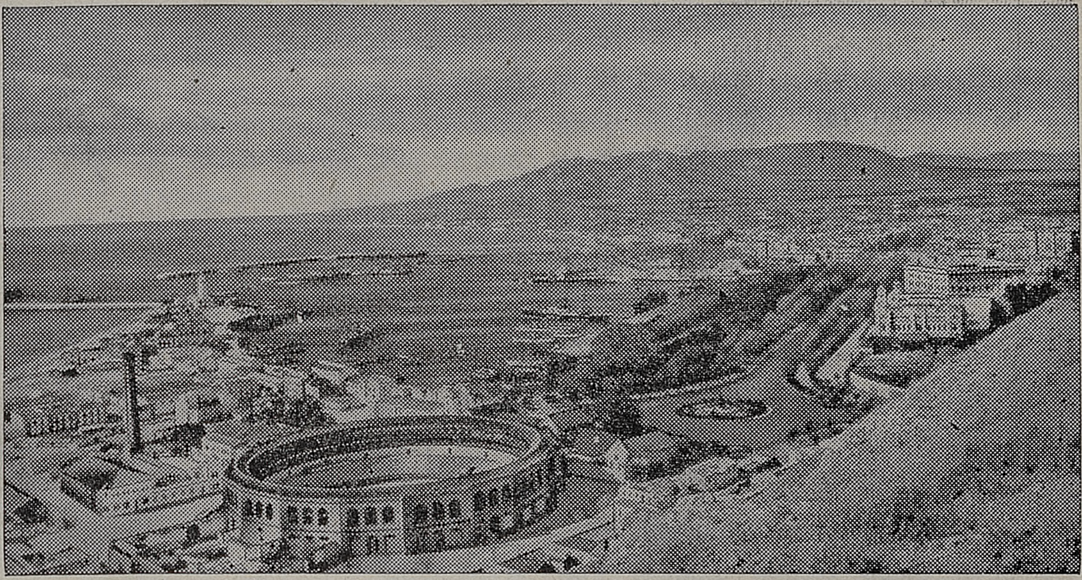
Kokie ir keno yra atsiminimai apie lietuvių tautos atgimimo žygius? Neturime tų atsiminimų dar labai daug, bet jau šis tas yra, ateityj, reikia manyti, mūsų senesnieji veikėjai pateiks daugiau savo atsiminimų.

Iš esamųjų atsiminimų pirmoj vietoj paminėtini Martyno Yčo „Atsiminimai", išleisti pernai. Iš viso Yčo atsiminimų yra trys dalys, trys stori tomai. Bus, rodos, dar ir ketvirta dalis.

Martyno Yčo „Atsiminimai" yra turiningiausi ir išsamiausi iš visų kitų ligi šiol pasirodžiusių atsiminimų. Pats autorius buvo rusų valstybės dūmos narys. Tuo pačiu laiku, labai dažnai pasinaudodamas tuo, kad yra dūmos narys, veikliai ir labai sėkmingai dirbo lietuvišką visuomeninį darbą.

Plačiausiai autorius aprašo Didžiojo karo laikus Lietuvoje ligi nepriklausomybės atgavimo. Iš atsiminimų sužinome, kaip buvo šelpiami lietuvių pabėgėliai pirmiausia Vilniuje, paskui Rusijoje, kiek vargo turėta su pašalpomis nukentėjusiems nuo karo, kaip kūrėsi Vilniuje lietuvių komitetas nukentėjusiems nuo karo šelpti, kaip stengiąmasi buvo gauti pašalpų iš rusų valdžios ir t. t. Toliau labai plačiai aprašomas lietuvių pabėgėlių gyvenimas Rusijoje, kur, užėmus Vilnių vokiečiams, buvo persikėlęs ir komitetas nukentėjusiems nuo karo šelpti, palikęs savo skyrių Vilniuje. Smulkiai atsiminimuose atpasakota ne tik Rusijoje atsiradusių lietuvių pabėgėlių šelpimo, bet ir švietimo darbas. Visam šiam darbui vadovavo pats Martynas Yčas. Jo rūpesniu taip pat buvo įsteigtos Voroneže dvi lietuvių gimnazijos — vyrų ir moterų. Jo dėka buvo leidžiamas taip pat Rusijoje lietuviškas laikraštis, kuris informavo lietuvių visuomenę apie pabėgėlių gyvenimą.

Plačiai taip pat aprašyta lietuvių žygiai dėl nepriklausomybės atgavimo. Iš atsiminimų sužinome ne tik tai, kas tuo reikalu buvo daroma Vilniuje bei Rusijoje, bet ir tai, kas buvo nutarta lietuvių konferencijose Švedijoje ir Šveicarijoje, kur dalyvavo pats atsiminimų autorius. Aprašo Martynas Yčas ir savo audienciją pas popiežių Benediktą

Šis vaizdelis rodo Ispanijos miestą Malagą, kur paskutiniu metu vyksta smarkūs mūšiai tarp sukilėlių ir valdžios šalininkų. Be abejo, ir iš šio gražaus miesto beliks tik krūvos griuvėsių.

XV-tąjį, kuris autoriaus prašomas leido paskelbti visose pasaulio bažnyčiose vieną dieną rinkti aukoms nukentėjusiems nuo karo lietuviams.

Martyno Yčo atsiminimai yra tuo įdomūs, kad apima ne tik lietuvius liečiančius įvykius, bet ir visus karo meto Europos įvykius.

Praėjusiais metais išleido taip pat savo atsiminimus kan. Povilas Dogelis. Autorius pirmiausia smulkiai atpasakoja savo kūdikystės laikus, savo vargus išeinant pradžios mokslą. Toliau aprašoma Kauno kunigų seminarija ir lietuvių klerikų slaptas lietuviškas veikimas seminarijoje. Baigęs seminariją, Dogelis skiriamas į įvairias parapijas vikaru. Būdamas vikaru, kun. Dogelis daug dirbo lietuvių tautos gerovei. Už savo veiklą jaunas vikaras, rusų valdžiai reikalaujant, išsiunčiamas Kretingos vienuolynan. Autorius atpasakoja vienuolyno gevenimą, parodo, kaip lietuviai vienuoliai, jų tarpe ir pats kun. Dogelis, varė slaptai lietuviškų knygų kontrabandą.

Toliau autorius aprašo savo gyvenimą Kaune, kur jis atsirado, išėjęs iš vienuolyno. Autorius parodo, kaip tuo metu, prieš pat karą, organizavosi Kaune ateitininkai ir pavasirininkai.

Vokiečiams paėmus Kauną, kun. Dogelis buvo jau Vilniuje. Čia jis išbūna ligi 1919 m. vasario 19 d., tai yra ligi bolševikų atėjimo. Vaizdžiai autoriaus atpasakota tų laikų Vilniaus letuvių veikimas. Iš atsiminimų sužinome, kiek ir kokios buvo tuo laiku lietuvių organizacijos Vilniuje. Randame žinių ir apie pirmosios Lietuvos vyriausybės organizavimąsi. Atėjus bolševikams Vilniun, kun Dogelis buvo suimtas. Pirmiausia buvo laikomas Lūkiškių kalėjime Vilniuje, paskiau su kitais kaliniais buvo etapu išvarytas per Daugavpilį į Smolensko kalėjimą. Vėliau, susikūrus nepriklausomai Lietuvai, kun. Dogelis lietuvių vyriausybės rūpesčiu sugrįžo Lietuvon ir čia buvo paskirtas arkikatedros klebonu. Gauna taip pat kaunauninko titulą. Visus tuos pergyvenimus autorius labai smulkiai atpasakoja.

1935 ir 36 metais išleido dar savo atsiminimus Stasė Vaineikienė. Jos atsiminimai sudaro tris dalis dviejose knygose.

Iš visų minėtų atsiminimų Vaineikienės atsiminimai yra labiausiai asmeniški, nepaliečia bendresnio lietuvių gyvenimo, nieko

nepasako apie kitus lietuvių veikėjus, kalba tik apie save ir savo vyrą. Tačiau vis dėlto Vainikienės atsiminimai yra gal nemažiau reikšmingi už kitus atsiminimus.

Vaineikienės atsiminimai pavadinti: „Iš praeities kovų". Pirmojoj dalyj nupasakota lietuviškos knygos kryžiaus keliai. Autorė buvo žemaičių lenkų dvarininkų duktė, ištekėjusi už lietuvio daktaro, kuris visas buvo atsidavęs lietuviškų knygų kontrabandai iš Prūsų. Už savo veikimą vyras suimamas ir išvežamas kalėjiman Liepojun, paskiau Mintaujon. Pagaliau nuteisiamas ištremti Sibiran penkeriems metams. Suėmus vyrą, kontrabandos gabenimu užsiima pati Vaineikienė. Visą tą darbą autorė atpasakoja labai smulkiai.

Antrojoje dalyje autorė aprašo, kaip jiedu su vyru buvo etapu varomi Sibiran. Pati Vainikienė, tiesa, nebuvo nuteista, bet ji pati savo noru pasišventė keliauti su vyru Sibiran.

Trečiojoje dalyje aprašoma tremtinių gyvenimas Sibire. Tiesa, autorė nieko nemini apie kitų lietuvių tremtinių gyvenimą Sibire, nes su jais, matyt, nesusitiko, bet vis dėlto iš atsimininų galima susidaryti vaizdas, kaip sunkiai tremtiniai vargo tolimajame ir šaltajame Sibire.

Visi čia suminėti atsiminimai yra labai įdomūs. Labai patartina jaunimui juos visus perskaityti. Tuo būdu galima bus susidaryti pilnesnis lietuvių tautos kovų ir atgimimo vaizdas.

Mes iš savo pusės pasistengsime kada nors duoti savo skaitytojams įdomesnių ištraukų iš aukščiau minėtų lietuvių veikėjų atsiminimų. *Z.*

Mūsų jaunieji broliai Anglijoj

Manau, kad pravartu bus supažindinti „J. D." skaitytojus su Londono lietuvių jaunimu. Jaunam jaunojo gyvenimas įdomus, suprantamas, nes yra panašus.

Iš kur atsirado Londone lietuviai?

Atsakymas aiškus: atvažiavo iš Lietuvos, rusų anksčiau ten persekiojami. Atvyko iš Lietuvos jauni vyrukai, pilni energijos ir jėgų, šiandien jau pasenėję, o jų jaunystę paveldėjo naujoji karta, pamačiusieji pirmą kartą savo gyvenime Anglijos saulutę, o ne Lietuvos. Jie dabar yra ateit'm:, o atvykusieji jau pereina į praeiti.

Jaunimas mėgsta draugijas

Nors gimę Anglijoje, bet visi lietuviškai moka ir kalba. Žinoma, būdami visada tarp anglų, pabaigę anglų mokyklas, kai kuriems angliškai lengviau kalbėti negu lietuviškai, bet nekuomet neišsižada savo tautybės, o atvirkščiai stengiasi uoliai aktyviai dalyvauti savo organizacijose. Dalyvauja visose draugijose, o ypač mėgsta sportiškas.

Choras, daina, giesmė, sportas — tai Londono lietuvių jaunimo duona, kuri juos maitina ir neleidžia mirti tautiniu atžvilgiu.

Sportinės draugijos turi labai didelio pasisekimo mergaičių ir berniukų tarpe (paskutiniu laiku suvienodino veikimą). Sporto draugija pavadinta Šv. Kazimiero vardu. Tai rodo, kad sportininkai vertina ir dvasines brangenybes. Jos nariai miklina savo kūną stengdamiesi lavintis, nebūti paskutiniais, bet įsiveržti į pirmąsias eiles. Iš tikrųjų, lietuvių sporto draugijos užima gan rimtą vietą anglų sportinėse organizacijose.

Lietuviškas Londono jaunimas dalyvauja ir kultūrinėse draugijose: „Rūta", chorai, dramos sekcija, tai jaunimo veikimo dirva.

Jaunimas ir Lietuva

Visa jaunuomenė yra jau gimusi Anglijoje. Pagal anglų teisę tas, kas gimęs Anglijoje yra anglas. Visi jaunuoliai, anglų akimis žiūrint, yra anglai. Lietuviai trupučiuką kitaip galvoja: didžiuojasi jie angliška pilietybe, bet nemažiau ir savo tautybe. Daugumas jaunimo dar nematė Lietuvos. Noras ją pamatyti yra labai didelis. Šią vasarą bus rengiama jaunimo

ekskursija į Lietuvą. Kiekvienas jaunuolis-ė, norėdami pamatyti savo tėvynę, atsisako nuo kai kurių malonumų (papierosų, vyno...) ir atideda kass avaitė po vieną šilingą (1 auks. 25 sk.) numatytai kelionei. Visi trokšta pamatyti savo tėvų žemę. Tie, kurie buvo Lietuvoj, džiaugiasi ją galėję pamatyti r vėl ruošiasi važiuoti. „Graži Lietuva savo laukais, miškais, kalneliais, ežerais, upeliais, o ypač savo dainomis, kariuomene, savo gražia ir nuoširdžia siela" sakydavo jau tie jaunuoliai, kurie buvo Lietuvoje. Nemiršta, kaip matome, Lietuvos ir nenori jos pamiršti.

Jaunimas ir bažnyčia

Nors į lietuvių bažnyčią yra daug toliau negu į kitas, bet daugumas atvažiuoja į Savąją (5 — 7 kil. Londone skaitome arti, tik per 20 — 30 kil. sakoma „toli gyvena"). Su džiaugsmu stebėjau jaunimo pamaldumą.

Vietinis klebonas kun. K. Matulaitis pastebėjo, kad jaunimas noriai lanko bažnyčią ir labai dažnai eina prie Sakramento. Kun. Matulaitis yra labai mėgiamas viso Londono lietuvių. Jisai labai yra susirūpinęs jaunimo religiniais ir tautiniais reikalais. Jis myli jaunimą ir jaunimas jį myli.

Pavojai jaunimo lietuviškumui

Jaunuomenė gimė Anglijoje, ten pat mokinosi ir dirba. Labai retai lietuvių kalbą tegirdi namie — savo tėvus tebekalbant. Iš čia kyla pavojus pamiršti lietuviškai kalbėti.

Antras labai rimtas, daug didesnis pavojus, tai mišrios vedybos. Pasitaiko, kad ir mišrios šeimynos (kita nelietuviška pusė) išmoksta lietuviškai, bet tai retas atsitikimas. Todėl labai varoma didelė propaganda, kad jungtųsi lietuviai tik su lietuvaitėmis.

Trečias pavojus — tai nustojimas vaikščioti į lietuvių bažnyčią. Jeigu tik kuris pradeda lankytis į kitas bažnyčias, o savo visai pamiršta, arba visai nustoja lankęsis, tai toksai visai nustoja buvęs lietuvis — neprisipažįsta ir su lietuviais nebendrauja. Bet laimė, tokių maža terasime. *K. K—is.*

J. ČEKAUSKAS

Eisim gaudyti laimės

Laimės plaštakės padangėje skraido —
Ant švelnutėlių šilko sparnų.
Liūdesio kaukę šalin nuo veido:
Gaudyti laimės aš išeinu.

Gana liūdėti, gana dejuoti,
Eikime, broliai, sesės, kartu.
Kilsim į žydrų padangių plotą,
Kai bendros jėgos—laimė kartu.

Visi paduokim kits kitam ranką,
Skriskim prie laimės, drąsūs, jauni.
Liūsti, dejuoti—jau mums pakanka,
Dabar, laimuže, mums prašvisi!

LIETUVIŲ EISENA

Londono lietuviai kasmet rengia religines eisenas, kurių metu pagieda lietuviškai. Vaizdely lietuvių vaikai neša vėliavas. Jie po kelerių metų papildys jaunųjų eiles. Toliau užpakaly matyti jaunimo eilės.

Skolų mokėjimo lengvatos

I.

Prasidėjusi 1929 — 30 m. pasaulinė ūkiškojo gyvenimo krizė neaplenkė ir Lenkijos. Ypač sunkiai krizės pasėkos prislėgė Lenkijos ūkininkus. Kritus javų ir gyvulių kainoms, ūkininkai atsirado apverktinose medžiaginėse sąlygose. Pajamos iš žemės ūkio tiek sumažėjo, kad ūkininkai vos vargais negalais galėjo dalį mokesčių sumokėti, apie skolų mokėjimą negalėjo būti nė kalbos. Jei kas, dar nieko nežinodamas apie krizę užtraukė skolą brolių dalims išmokėti arba ūkio našumui pakelti, ir pasitikėdamas aukštomis žemės ūkio gaminių kainomis tarėsi lengvai gražinsiąs skolą, tas skaudžiai apsivylė. Atėjus skolų grąžinimo laikui, neturėjo kuo grąžinti. Skolintojai ėmė pardavinėti ūkius iš varžytinių. Buvo parduodama žemė iš varžytinių ne tik lengvamanių, bet ir visai rimtų ūkininkų, kurie esant normalioms sąlygoms jokiu būdu prie to būtų nepriėję. Pasipylus gausiam žemės pardavimui, žemės kainos staiga nepaprastai krito. Žinome tokių atsitikimų, kada vienas žemės ha varžytinėse buvo parduodamas už 30—40 auks.

Šitokia padėtis šaukte šaukėsi pagalbos. Valdžia, matydama tragišką ūkininkų būklę, 1932 — 34 m. laikotarpyje išleido visą eilę įstatymų ir parėdymų, kuriais ūkininkų įsiskolinimui buvo teikiamos lengvatos. Vieni tų įstatymų suvaržė žemės pardavimą iš varžytinių už nesumokėtas ūkininkų skolas, kiti numatė tam tikrais atvejais skolų sumažinimą, išskirstymą ratomis, o kai kuriais atvejais atidėjo ,mokėjimo terminą vėlesniam laikui. Tačiau 1932—34 m. laikotarpyje įstatymų pripažintos ūkininkams lengvatos gyvenime pasirodė nepatenkinamos. Norint leisti ūkininkams atsigauti reikėjo skolų mokėjimo terminą perkelti vėlesniam laikui, skoloms mokėti duoti lengvesnias sąlygas, žodžiu, atsirado gyvas reikalas keisti aukščiau išleistus, ūkininkų skolų mokėjimui palengvinti, įstatymus. Pagaliau 1936 m. iš tikrųjų ūkininkai susilaukė pirmykščių įstatymų pakaitų. Ta proga, turėdamas omenyje, kad mūsų spaudoje iki šiol tik pripuolamai buvo suminėti įstatymai liečią ūkininkų skolų mokėjimo lengvatas, o tie, kurie įsamiau buvo atpasakoti, dabar pakeisti, pasistengsiu čia juos suglaustai atpasakoti, imdamas domėn naujausias pakaitas.

Pradėsiu nuo pagrindinių įstatymų bei parėdimų.

Ūkininkų skolomis laikomos visos tos skolos, kurias ūkininkai užtraukė ryšium su žemės ūkio įgyjimu (nupirkimu, brolių dalių išmokėjimu ir p.), arba jos dirbimu (paskolino sėklai pirkti, mašinoms, grioviams kasti ir t.t.). Taip pat, jei ūkininkas laidavo už skolininką ir skolininkas laiku negrąžino skolos, o tuo pačiu buvo priverstas skolą sumokėti tas, kuris laidavo (pasiručijo), tai ir tokia skola nors užtraukta ne ryšium su ūkininkavimu, laikoma ūkininko skola. Bendrai imant, kiekviena ūkininkų skola, kuris verčiasi ūkininkavimu laikoma ūkininko skola. Tačiau, jei ūkininkas užtrauktų skolą ryšium su prekiavimu, tai tokia skola nelaikoma ūkininko skola. Pavyzdžiui, ūkininkas šalia ūkininkavimo verčiasi galvijų prekyba ir ryšium su ja užtraukė skolą, tai šiomis lengvatomis pasinaudoti negalės.

Šalia to, norint pasinaudoii lengvatomis, reikia dar, kad skola būtų užtraukta prieš 193? m. liepos 1 dieną. Vėliau užtrauktoms ūkininkų skoloms lengvatos negalioja. Kai dėl skolų, susidarusių dėl nesumokėtų skolos nuošimčių, tai legvatos liečia tik tuos nuošimčius, kuriuos reikėjo sumokėti iki 1934 m. lapkričio 1 d. Vėliau užaugusių skolos nuošimčių lengvatos neliečia. Jei skolos atitinka pirmus du reikalavimus, tai jų mokėjimas atidėdamas iki 1938 m. spalių 1 d. Be to, jei ūkininko skola turi būti sumokėta nevėliau kaip 1935 m. balandžio 1 d., tai 1938 m. ūkininkas ne iškarto mokės visą skolą, bet ji bus išdėliota į dvidešimts aštuonias dalis. Pradedant 1938 m. kiekvienų metų spalio 1 d. ir balandžio 1 d. skolininkas turės grąžinti skolintojui po vieną dvidešimt aštuntą skolos dalį. Kitaip sakant, skolą turės sumokėti per 14 metų. Ir nors ūkininkas-skolininkas galėjo susitarti kitokiomis sąlygomis

grąžinti skolą, vis tiek jam priklauso teisė pasinaudoti šiomis lengvatomis. Nemažiau už pačią skolą slėgia ūkininką ir nuošimčiai. Prieš krizę ūkininkas, skolindamas, nebijojo mokėti po 8—10 % nuo šimto. Krizei įsigalėjus, tokie nuošimčiai jau buvo persunku mokėti. Todėl įstatymai leidžia ūkininkui nuo 1934 m. lapkričio 1 d. mokėti tik tris nuošimčius nuo skolos, nežiūrint to, kokį jis nuošimtį buvo susitaręs mokėti. Nuošimčius nuo skolos ūkininkas privalo mokėti jau pradedant nuo 1935 m. balandžio 1 d. Nuošimčius nuo skolos ir gi galima mokėti dviem dalim — balandžio 1 d. ir spalių 1 d.

Tarp kitų įstatymų pripažintų lengvatų svarbu dar suminėti tuos, kurios leidžia Vilniaus ir Naugardėlio ūkininkams, turintiems ne daugiau kaip 100 ha žemės, sumokant priekin 100 auks. atsipalaidoti nuo 150 auks. skolos. Tai reiškia, jei ūkininkas, turįs mažiau kaip 100 ha žemės, nelaukdamas 1938 m., kada bus priverstas mokėti dalimis, norės sumokėti 300 auks. skolų, tai pakaks sumokėti 200 auks., kad galėtų atsipalaidoti nuo skolos. Jei sumokės 100 auks., tai atsipalaidos nuo 100 auks. skolos.

Toliau, visi tie ūkininkai, kurie pavieniams asmenims arba privatiniams bankams skolingi daugiau kaip po 500 auks., gali grąžinti skolą vertybės lakštais. Kokiais vertybės lakštais galima mokėti skolą, nustato finansų ministeris. Paskutinis finansų ministerio parėdymas, tarp kitko, leidžia iki 1937 m. spalių 28 d. sumokėti skolą šiais vertybės lakštais: vidaus paskolos lakštais (Pożyczka wewnęezna, narodowa), Investicinės (Inwestycyjna), Konsolidacinės (Konsolidacyjna).

Vertybės lakštais galima sumokėti ir skolą, ir nuošimčius. Jei skolos mokėjimas jau išdėstytas į dalis, tai vertybės lakštais galima atsipalaiduoti tik nuo visos skolos, bet ne nuo pavienių skolos dalių.

Visomis čia aukščiau išvardytomis lengvatomis ūkininkas gali pasinaudoti nekieno neatsiklausdamas. Tai reiškia, neprašydamas leisti pasinaudoti ta teise nei skolintojo, nei kokių nors įstaigų.

Tačiau įstatymų pripažintos lengvatos skolininkams tam tikrais atvejais gali skriausti skolintojus. Ypač visais tais atvejais, kada skolininkas yra nesąžiningas arba kada ir skolininkas ir skolintojas yra ūkininkai. Kartais ūkininkas, kuris trumpam laikui paskolino, gali turėti blogesnes medžiagines gyvenimo sąlygas už tą, kuriam paskolino. Tokiais atsitikimais leisti naudotis įstatymų pripažintomis ūkininkų skolų mokėjimui lengvatomis būtų visiškai neteisinga. Todėl visais tais atvejais, kada atsižvelgiant į skolininko medžiaginę būklę matosi, kad skolininkas pajėgtų mokėti didesnius nuošimčius negu tris nuo šimto arba be jokios sau skriaudos galėtų grąžinti skolą nelaukiant 1938 m., galima kreiptis į Apskrities Taikymo Įstaigą (Powiatowy Urzęd Rozjemczy), prašant, kad pastaroji atimtų skolininkui teisę naudotis aukščiau išvardytomis ūkininkų skolų mokėjimui lengvatomis. Prašyme skolintojas privalo nurodyti priežastis, dėl kurių jis prašo, kad skolininkui būtų uždrausta pasinaudoti įstatymų pripažintom skolininkui lengvatom. Taikymo Įstaiga, gavusi skolintojo prašymą, tiria ar iš tikrųjų skolininko medžiaginė būklė tokia, kad jam negalima būtų pasinaudoti lengvatomis. Jei skolininko būklė medžiaginiu atžvilgiu yra gera, tai tada Taikymo Įstaiga gali liepti skolininkui nelaukiant 1935 m. sumokėti skolą, padidinti nuošimčius iki keturių su puse (daugiau negali), neleisti mokėti skolos priekin ta prasme, kad už įmokėtą šimtą būtų užskaityta šimtas penkiosdešimt, išdelioti skolą į mažiau negu dvidešimt aštuonias dalis *).

Šalia šitų lengvatų, kuriomis kaip auščiau buvo minėta, skolininkas gali naudotis niekieno neatsiklausdamas ir, tik esant skolininko medžiaginiai būklei labai gerai, gali būti Taikymo Įstaigos skolininkui atimta dalinai teisė jomis pasinaudoti, yra dar visa eilė lengvatų, kurias gali skolininkui pripažinti Taikymo Įstaiga.

Apie ūkininkams skolų mokėjimo lengvatas, kurias gali pripažinti Taikymo Įstaiga, bus kalbama kitą kartą.

P. Č.

---

*) Taikymo Istaiga savo nuožiūrą gali atimti tą ar kitą įstatymų pripažintą ūkininkų skolų mokėjimo lengvatą.

SOVIETŲ RUSIJA

(Iš ciklo: „Mūsų kelionė po Europą").

Rusija yra didžiausia Europos valstybė. Ji užima kone pusę Europos žemyno, tai yra apie puspenkto milijono kvadratinių kilometrų, tuo tarpu kai visa Europa užima apie 10 mil. kv. kilometrų plotą. Be to, Rusijai priklauso didžiausi šiaurės ir rytų Azijos plotai: Sibiras, Kaukazas, Užkaukazija ir Turkestanas. Su šitomis šalimis Rusija užima iš viso 22-jų milijonų kvadr. kilometrų plotą. Šiuo atžvilgiu Rusijai tenka antra vieta po Britų imperijos (Anglijos), kurios plotas drauge su visomis kolonijomis įvairiuose pasaulio žemynuose turi 40 mil. kvadr. klm.

Gyventojų Rusijoje yra apie 170 milijonų. Tai visoj Rusijoj. Europos Rusijoj gi yra apie 110 mil. gyventojų. Šiuo atžvilgiu Rusija taip pat užima pirmą vietą Europoje. Gyventojų tirštumas Europos Rusijoje yra, palyginti, labai žemas. Neimant domėn Ukrainos ir Baltarusijos, gyvena čia vidutiniškai 18 žmonių viename kvadratiniame kilometre. Ukrainoj vienam kv. kilometrui tenka 64 gyventojai, Baltarusijoj — 44 gyventojai.

SOVIETŲ RUSIJOS DIKTATORIUS

Eina gandai, kad ligšiolinis Sovietų Rusijos diktatorius Stalinas netrukus būsiąs išrinktas prezidentu ligi gyvos galvos.

Gyventojų tautybės požvilgiu Rusija yra labai marga. Tikrieji rusai arba didžiarusiai sudaro vos trečdalį visų gyventojų. Šiaip gi ukrainiečiai sudaro apie 20 milijonų, baltarusiai arba gudai — apie 5 milijonus. Be to, Rusijos pakraščiuose gyvena daugybė mažesnių tautelių. Ir taip netoli Suomijos korėlai, samojėdai — šiaurės Rusijos tundrose, totoriai — Pavolgyje, Krymo pusiasalyje, kirgizai — paliai Uralo upę, baškirai — Uralo kalnų pietų šlaituose, kalmukai — pietuose tarp Volgo ir Dono upių, čiuvašiai — Pavolgyje, graikai ir armėnai — pietų Rusijos srityse, vokiečiai — gyvena kolonijomis pietų Rusijoj, Pavolgyje, gruzinai — Kaukaze.

Caro laikais rusų valdžia be atodairos stengėsi visokiais būdais šias tauteles surusinti, panašiai kaip norima buvo surusinti lietuviai. Kilus karui, pavergtosioms tautelėms prašvito laisvės pragiedruliai, juo labiau, kai vėliau subyrėjo caro sostas, ir naujų valdžių režimas atrodė kiek lengvesnis ir laisvesnis. 1917 metais kai kurios pavergtosios tautos buvo pasiskelbusios nepriklausomomis ir buvo padėjusios pagrindus savo valstybėms. Tai buvo Ukraina, Donas, Kubanis, Gruzija, Azerbaidžanas ir Turkiestanas. Bet labai trumpai tesidžiaugė jos savo nepriklausomybe. Bolševikai tuojau visas minėtas tautas vėl pavergė, nors, siekdami valdžios, skelbė tautų laisvę. Tautinės kovos tęsėsi Rusijoje ligi 1922 metų. Tiesa, bolševikai neva daugiau laisvės teikė ir tebeteikia pavergtosioms tautoms, negu caro valdžia, bet esmėje tarp caro valdžios ir bolševikų tautinės politikos yra labai mažas skirtumas. Carui buvo svarbu visos tautos surusinti vis tiek kokiu būdu. Bolševikai gi paliko pavergtosioms tautoms tautines mokyklas, vietinę kalbą valdžios įstaigose, leido leisti visokią literatūrą gimtąja kalba ir t. t. Žodžiu sakant, suteikta tam tikra kultūrinė autonomija arba savivalda. Duota net gi truputis ir politinės autonomijos. Bet koks čia buvo bolševikų tikslas? Jie savo tikslą labai trumpai apibūdina: pavergtųjų tautų kultūra

savo forma gali būti tautinė, bet jos turinys turi būti bolševikiškas. Trumpai tariant, gimtajai kalbai buvo palikta laisvė dėl to, kad tuo būdu per mokyklas ir literatūrą bei kitokią spaudą lengviau būtų visos tautos subolševikinti. Čia pat reikia pastebėti, kad bolševikams iš pradžių rusinimo politika nerūpėjo, svarbiausia buvo bolševizmas, juo turėjo būti viskas persunkta. Ilgą netgi laiką Rusijoje nebuvo vartojamas žodis „rusiškas“, visur buvo vartojamas žodis „sovietų, sovietiškas“. Iš to aišku, kad pirmiau bolševikams visos tautos buvo lygios. Viešpatavo tada Rusijoje tam tikras kosmopolitizmas, kuris buvo skleidžiamas taip pat toli už Rusijos sienų. Paskutiniuoju gi laiku pradedamas jau linksniuoti Sovietų Rusijoj ir žodis „rusiškas“, kalbama jau ir apie Sovietų tėvynę, dar daugiau: — rusai, didžiarusiai pradedama skirti nuo kitų tautų, kaipo labiau kultūringi ir civilizuoti, kurie turį atlikti kažkokią misiją, paskirtį visos Rusijos gyvenime. Visa tai rodo, kad Rusijoje tautinis klausimas vėl atgijo. Galimas dalykas, kad netolimoj ateityj galės būti atimta pavergtosioms tautoms gimtosios kalbos laisvė. Panašūs reiškiniai jau ir dabar Rusijoje pastebimi. Reikia laukti, kad Rusijoje, šalia bolševikinimo, bus pradėtas dar ir rusinimo darbas.

Rusija yra lygumų kraštas. Šiaurėje auga tik maži, išsikėloję krūmokšniai. Tai vadinamosios tundros. Vidurio Rusijoje yra daug miškų. Gi pietinėj Rusijoj tęsiasi didžiausios tyrumos, vadinamos stepėmis. Kiekvienai šių sričių atitinka ir savotiškas klimatas. Šitos klimato ir gamtos sąlygos yra sukūrusios ir tam tikrus atskirus, savotiškus gyventojų tipus. Vidurio Rusijos gyventojai arba didžiarusiai yra, paprastai, daug lėtesni ir tingūs, tuo tarpu pietų Rusijos gyventojai yra žymiai judresni ir darbštesni, nors stinga jiems pastovumo ir susikaupimo.

Geografinė Rusijos padėtis yra labai patogi. Šiaurėje Rusija siekia Ledinuotojo vandenyno, kurio pati didžioji įlanka vadinama Baltąja jūra. Prie šios jūros vakaruose Rusija turi išėjimą į Baltijos jūrą, pietuose gi prieina Rusija Juodąją jūrą ir Kaspijos jūrą. Azijos gi šiaurės-rytuose, ten, kur baigiasi Sibiras, Rusija turi išėjimą į Didįjį vandenyną.

Rusija yra daugiau žemės ūkio, negu pramonės šalis. Derlingiausia žemė yra pietų-vakarų Rusijoje, Ukrainoje. Apskritai, Ukrainos žemė yra derlingiausia visoje Europoje. Sakoma, kad jeigu pietų Rusijos juodžemis būtų gerai išnaudotas, tai pakaktų rugių, kviečių ir kitokių javų visai Europai. Tačiau ir pramonei augti yra labai geros Rusijoje sąlygos, nes čia yra labai daug žemės turtų. Svarbiausios pramonės sritys yra: Uralo šlaitai, Pietų Rusija ties Dniepru bei Donu ir šiaurės vakarų Rusija. Uralo kalnuose randama daug geležies, akmeninės anglies, aukso ir platinos, kuri ir už auksą yra brangesnė. Didžiausios anglies kasyklos Dono upyno srityse. Neišsiamiami žibalo šaltiniai yra ties Archangelsku ir netoli Baku miesto, Kaspijos pajūryje.

Prieš karą tiek Rusijos žemės ūkis, tiek pramonė buvo labai menkai pastatyta. Dabar Rusijos gyvenimas yra nuėjęs kitokia vaga. Stengiamasi išugdyti ir pramonė, ir žemės ūkis. Dabar, kaip žinia, Rusijoj vyksta kažkas nauja, daromi tam tikri nauji mėgimai visose gyvenimo srityse. Ar tie mėginimai yra vertingi ir ar gali privesti prie gero, ar blogo, mes čia nesiimam spręsti. Čia norima bendrais bruožais ir nešališkai nusakyti, kas dedasi Sovietų Rusijoje.

KARIUOMENĖS VADAS

Sovietų Rusijos vyriausias kariuomenės vadas maršalas Vorošilovas.

Tarp kitko reikia duoti ir truputį istorijos.

Šių dienų Sovietų Rusijos santvarka įvesta buvo revoliucijos keliu. Kokia gi tai arba, tiksliau tariant, kokios tai buvo revoliucijos?

Pirmoji revoliucija Rusijoj įvyko 1905 metais po to, kai buvo pralaimėtas karas su Japonija. Tačiau anoji revoliucija nepavyko, ją darė daugiau vidutinis luomas, smulkioji inteligentija, masės liko neišjudintos, nes buvo labai tamsios, nesuprato politinės revoliucijos reikšmės. Nors revoliucija buvo sutramdyta, bet vis dėlto Rusijos gyventojai jos, jų tarpe ir pavergtosios tautos susilaukė tam tikrų laisvių. Tarp kitko buvo pakviesta, rinkimo būdu, valstybės dūma, parlamentas, kuris turėjo dalyvauti valstybės valdyme, leisdamas įstatymus. Nors 1905-tųjų metų revoliucija ir nepavyko, bet vis dėlto revoliucijos iškelti šūkiai, o tie šūkiai buvo išimtinai politiniai, įleido masėsna šaknis ir iš lengvo ėmė kerotis. Pirmosios revoliucijos sėklų vaisiai pasirodė antrojoj ir kiek vėliau trečiojoj revoliucijoj.

Antroji revoliucija įvyko 1917 metais kovo mėnesį. Kokiose sąlygose šitoji revoliucija įvyko?

Rusija, kaip žinia, sykiu su kitomis valstybėmis buvo paskelbusi karą Vokietijai. Buvo manyta, kad vokiečiai bus greit sutriuškinti ir karas bus baigtas. Tačiau vokiečių greit sumušti nepavyko. Atvirkščiai, po pirmųjų savo laimėjimų Prūsijoj ir Austrijoj patys rusai pradėjo pralaimėti. Pasirodė, kad Rusija buvo visiškai nepasirengusi karui. Dar tik karui prasidėjus, rusams pristigo ginklų, keliai buvo labai menki, nebuvo taip pat geros kariuomenės vadovybės. Dažnėjant pralaimėjimams, didėjo rusų visuomenėje nepasitenkinimas. Antrais karo metais Mikalojus II pats ryžosi vadovauti vakarų frontui. Bet ir tas nieko nepadėjo. Dar labiau visų nepasitenkinimas didėjo dėl Rasputino sauvaliavimų, kuris buvo iš tikrųjų visos Rusijos viešpats, kuris kaip norėjo, taip keitė visus ministerius ir t. t. Vėliau, tiesa, Rasputinas buvo nužudytas, bet minių nepasitenkinimas nė kiek nesumažėjo. 1917 metų kovo mėnesį prasidėjo jau smarkūs bruzdėjimai Maskvoj, Petrapily ir kituose miestuose. Nepatenkintųjų pusėje buvo miesčionija, ypač smulkioji, ir socialistai, pradedant nuo dešiniausių, baigiant kairiausiais, t. y. komunistais arba bolševikais.

Minėtų partijų vadovybėms reikalaujant, caras Mikalojus II turėjo atsisakyti nuo sosto. Greitu laiku buvo sudaryta vadinamoji laikinoji vyriausybė iš paleistos jau dumos narių. Visą vyriausybę sudarė vien tik miesčionijos atstovai. Įėjo tik vienas vadinamųjų liaudininkų atstovas Kierenskis, kuris laikinojoj vyriausybėj gavo teisingumo ministerio portfelį. Šalia laikinosios valdžios buvo dar ir kitokia valdžia — tai darbininkų ir kareivių atstovų taryba. Tokių tarybų buvo visur labai daug. Tos tarybos turėjo kontroliuoti laikinosios vyriausybės veikimą. Iš tikrųjų gi darbininkų ir kareivių atstovų taryba daugiau reiškė, negu laikinoji vyriausybė. Netrukus laikinosios vyriausybės priešakyje atsistojo pats Kierenskis. Tačiau neramumai Rusijoje dar nesibaigė, nes laikinoji vyriausybė karą vedė toliau. Šių neramumų metu pasirodė Rusijoje Leninas, kurį neva vokiečiai atvežę užplombuotam traukinyje iš Šveicarijos.

Leninas, kaipo bolševikų vadas, pradeda energingai veikti prieš laikinąją vyriausybę. Žinodamas, ko minioms reikia, meta šūkį: „Taika be aneksijų ir kontribucijų“ *). Meta taip pat antrą šūkį: „Visa valdžia darbininkų ir valstiečių taryboms“. Be to, Leninas dar skelbė žemės padalinimą. Kierenskio persekiojamas, Leninas kuriam laikui turėjo pasislėpti Suomijoj, bet vėliau grįžo ir, jam vadovaujant, buvo įvykdyta trečioji revoliucija 1917 metais spalių mėnesį.

Nuo to laiko Rusijos gyvenimas pradėjo eiti visiškai nauja vaga. Rusija virto komunistine šalimi. Krašto valdymas atsirado išimtinai rankose, bolševikų kurie pradėjo komunizmą vykdyti gyvenime. Tiesa, iš pradžių Leninas norėjo įvesti tik darbininkų tarybų kontrolę fabrykuose ir kitokiose įmonėse, bet patys darbininkai toliau nuėjo, negu

*) Aneksija reiškia žemių prijungimą, kontribucija — karo išlaidų grąžinimą.

Leninas manė. Jie nusavino fabrikus. Leninui liko tik patvirtinti darbininkų žygius.

Šiandie Sovietuose nusavinti visi fabrikai, visos kasyklos, visa žemė. Visa tai parėjo valstybės rankosna. Čia jau bolševikai nuėjo ne pagal socializmo nurodymus, kuris reikalauja fabrikų ir kasyklų suvisuomeninimo, o ne suvalstybinimo.

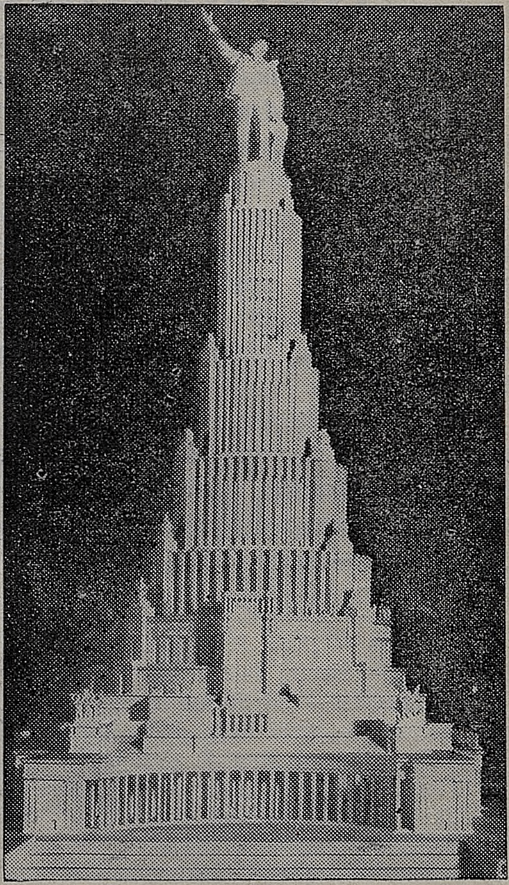
Leninas nesitenkino Rusijos revoliucija, jis galvojo ir siekė sukelti revoliuciją, visame pasaulyje, o po to visur įvesti komunistinę santvarką. Stalinas gi yra neva šalininkas komunizmo tik vienoj šaly, tik Rusijoj, todėl būk tai Stalinas ir nesugyvena su Trockiu, nes pastarasis yra visuotinės revoliucijos šalininkas.

Norėdami pakelti ūkiškai kraštą, bolševikai paskelbė 1929 m. vadinamąją pirmąją „piatilietką" arba penkmetį. Per tą laiką atkreiptos visos jėgos į gamybos padidinimą ir pagreitinimą. Per pirmąją piatilietką bolševikai daugiau rūpinosi sunkiosios pramonės pakėlimu. Dabar yra jau įpusėjusi antroji piatilietka. Per šią piatilietką bolševikai nori pakelti žemės ūkį.

Kaip ten atrodo žemės ūkis? Taigi yra ten vadinamieji sovchozai ir kolchozai. Sovchozai—tai milžiniški valstybiniai ūkiai. Kolchozai gi yra bendri ūkiai, kuriuosna suvaromi visi ūkinininkai vieno ar kelių sodžių. Čia nėra žemės nuosavybės. Visi dirba žemę bendrai, vaisiai taip pat bendri. Tiesa, žemė dirbama gerais traktorais, bet ūkininkai labai nenori eiti į kolchozus, nori geriau turėti nuosavios žemės sklypą. Čia bent ūkininkas žinotų, kad dirba sau. Kolchozuose gi ūkininkai dirba ne sau. Pirmiausia kolchozai turi sumokėti už paimtus traktorius ir visą kitą mantą, be to, kolchozai turi pristatyti valstybei tam tikrą kiekį javų, už kuriuos valstybė moka tokias kainas, kokias pati nustato, paprastai, tos kainos esti labai žemos. Taigi kolchozų uždarbis yra labai mažas. Be to, kolchozams vadovauja, paprastai, komunistai, labai dažnai atsiųsti iš miestų, kurie nieko apie ūkį neišmano.

Kol akys liepsnoja jaunyste,
Kol aušros krūtinę gaivina, —

DAILĖS KŪRINYS

Čia matome vieną gražiausių Maskvos paminklų.

Pavienių ūkių dabar Rusijoje bemaž nėra.

Mūsų laikraščiuose dabartinė Rusija dažniausiai vadinama Sovietų Rusija. Kai kada ji pavadinama S. S. S. R., tai reiškia: Sovietų Socialistinių Respublikų Sąjunga. Pats pavadinimas sako, kad Sovietų Rusija susideda iš kažkokių respublikų. Tos „respublikos" tai autonominiai kraštai, pav., Ukraina, Baltgudija ir kiti. Pirmiau tokių sudėtinių respublikų buvo 7, dabar yra 11.

Sovietų Rusijos sostinė — Maskva.

A. P.

Skubėki, kaip žiedas, pražysti,
Ieškoki, kas dieną dabina...

KONKURSO SPRENDIMAI

Jau pasibaigė konkurso sprendimo terminas. Skelbiame jo davinius. Su džiaugsmu galime pastebėti, kad visai nesitikėtai mūsų konkursas rado nepaprastai didelio pritarimo ir pasisekimo. Kasdien gaudavome po keliasdešimts atsakymų ir sprendimų. Redakcija iš savo pusės dėjo pastangų, kad suteikus kuo daugiausia konkurso dovanų, tačiau, esant dideliam sprendimų kiekiui, vos maža dalelytė gavo dovanas.

Nevisi sprendėjai buvo atsakę į visus klausimus, aišku, tie savaimi atkrito. Burtų keliu redakcijos pakviestieji asmenys išdalino dovanas, kurias gavo šie asmens:

1. J. Čekauskas — Radio aparatą
2. V. Kuolaitis — Laikrodį
3. A. Tijūnėlis — „Ūkininkų Kalendorių"
4. M. Pumputis — „Kun. P. Kraujelis"
5. V. Jakutis — Sieninį kalendorių
6. Br. Kazlauskas — „Mylinčios moterys"
7. J. Umbrasas — pusei metų „Jaun. Dr." prenum.
8. A. Vasilkauskas — „Kun. P. Kraujelis"
9. B. Prunskus — „Praktiškas etikos vadovėlis".
10. F. Mikulėnaitė — „Vilniaus Kalendorių"
11. A. Rastenis — „Už jūrių marių"
12. G. Gudelaitis — „Žemė maitintoja"
13. V. Gudelis — „Ūkininkų Kalendorių"
14. J. Gudelis — „Trys Talismanai"
15. J. Čeponas — pusei metų „Jaun. Dr." prenum.
16. B. Gudelis — „Martynas Skroblas"
17 A. Lapėnas — Maldaknygę
18. J. Nemeika — Sieninį kalendorių
19. J. Veikutis — „Vieškelis pro kaimą"
20. K. Tijūnėlis — „Viln. Kalendorių."
21. A. Zabarauskas — „Ieškau gyvenimo draugo"
22. Br. Ankėnas — „Lauktuvėse"
23. A. Dylis — „Kristaus ir žmogaus gyvenimas"
24. K. Činčikas — „Ūkin. Kalendorių"
25. V. Šiaudžionis — „Aplink Afriką"
26. A. Lasauskas — „Cukriniai avinėliai"
27. V. Tijūnėlis — „Įžymiųjų žmonių jaunystė"
28. S. Greckas — „Moterys raudonojoj audroj"
29. Br. Gurskas — „Vidurdienis kaimo smuklėj"
30. A. Lapackis — „Per Europos ir Afrikos kraštą"
31. P. Bielinis — „Paslėpta žaizda"
32· J. Gulbinis — Sieninį kalendorių
33. J. Garla — „Ūkin. Kalendorių"
34. J. Misiūnaitė — „Už jūrių marių"
35. B. Šiaudinis — „Kun. P. Kraujelis"
36. L. Basys — „Ad Astra"
37. S. Šimėnaitė — „Didžiųjų žmonių jaunystė"
39. R. Burokas — „Viln. Kalendorių"
39. A. Vaitakėnas — „Cukriniai avinėliai"
40. V. Steponėnas — „Kun. P. Kraujelis"
41. Ed. Urbelis — „Besišypsanti mergaitė"
42. K. Treciokas — „Ūkin. Kalendorių"
43. Pr. Anoška — „Zyg. Imerzelbe atsijaunina"
44. K. Ulazas — „Kaip gyveno mūsų proseniai"
45. V. Pundys — „Nepaprastos atostogos"
46. L. Telyčėnas — „Ūkin. Kalendorių"
47. P. Papšys — „Ženklas delne"
48. J. Pundys — „Kraujo lašas"
49. V. Pundys — „Cukriniai avinėliai""
50. B. Savickas — „Per Europą ir Afrikos kraštą"
51. P. Kazūra — „Viln. Kalendorių"
52. A. Bielinis — „Didžiųjų žmonių jaunystė"
53. V. Papšys — „Kun. P. Kraujelis"
54. A. Krasauskas — „Nusidėjėlė"
55. M. Mačerinskas — „Žemė maitintoja"
56. P. Luneckas — Metams „Jaun. Dr." prenum.
57. Br. Paukštis — „Dievai ir smutkeliai"
58. M. Juršia — „Prakt. etikos vadovėlis"
59. E. Kačkaitė — „Jaunai inteligentei"
60. Vl. Kliukas — Maldaknygę
61. J. Zinkevičius — „Kun. P. Kraujelis"
62. N. Braziulis — „Teisės patarimai"
63. J. Paukštis — „Viln. Kalendorių"
64. A. Patiejūnaitė — „Ūkin. Kalendorių"
65. L. Cicėnaitė — „Viln. Kalendorių"
66. A. Matkevičius — „Dienos ir naktys"
67. A. Gaidelis — Sieninį kalendorių
68. V. Cicėnaitė —„Skruzdelytės greitutės nuotykiai"
69. M. Bužinskas — Maldaknygę
70. L. Čileinas — „Loretas"
71. J. Urbonavičius — „Kitų pėdos"
72. N. Čibiraitė — „Kas kiekvienai moteriai žinotina"
73. V. Peciulevičius — „Į kitą planetą"
74. A. Panavas — „Ūkin. Kalendorių"
75. A. Abaravičius — „Kun. P. Kraujelis"
76. A. Čibiras — „Pilkieji Didvyriai"
77. E. Stanevičiūtė — „Aukštųjų Šimonių likimas"
78. K. Cicėnas — „Čia mūsų žemė"
79. J. Basys — „Kunigaikštis be praeities"
80. B. Rimšelis — „Iš praeties kovų"
81. A. Radziušonkas — „Anapus miško"
92. J. Lašakauskas — „Teisės patarimai"
83. M. Rastenis — „Jaunos sielos auklėjimas"
84. Br. Birgelis — „Iš praeties kovų"
85. V. Kadziaukas — „Auklėjimas ir Auklėjimasis"
86. A. Kalesinskas — „Ūkin. Kalendorių"
97. E. Baliūnaitė—„Tariamosios plaštakės ir moterys"
88. V. Sanda — „Loretas"
89. J. Dzedalikas — „Gražaus elgimosi pagrindas"
90. A. Gutauskas — „Kun. P. Kraujelis"
91. V. Žukauskas — „Ant ežerėlio rymojau"
92. A. Matulevičius — „Indijos karaliaus turtai"
93. P. Pacenka — „Dienos ir naktys"
94. P. Visockas — „Sabos karalienės ainys"
95. J. Matulevičius — „Viln. Kalendorių"

96. St. Česnakauskas — „Nusidėjėlė“
97. V. Zabarauskas — Metams „Jaun. Dr.“ prenum.
98. J. Verseckas — „Kun. P. Kraujelis“
99. Vl. Lušas — „Ūkin. Kalendorių“
100. A. Suduikis — „Jaunam moksleiviui“
101. M. Rastenytė — „Praktiškas etikietos vadovėlis“
102. Ged. ir Aleks. Oparinai — „Kiškelio užrašai“
103. T. Akstinas — „Kuprelis“
104. L. Burokas — „Sužiedotiniai“ 2 t.
105. J. Černiauskas — „Ministeriai“
106. A. Zagorskas — „Aukštųjų Šimonių likimas“
107. K. Boguševičius — „Kun. P. Kraujelis“
108. Vl. Zinkevičius — „Ūkin. Kalendorių“
109. B. Utkevičius — „Kelionė į pievas“
110. P. Belevičius — „Pirmoji naktis“
111. V. Matuiza — „Kun. P. Kraujelis“
112. P. Budėnas — „Audroms siaučiant“
113. A. Sakavičius — „Kapų Lelija“
114. V. Pekorius — „Ant ežerelio rymojau“
115. M. Molis — „Mediniai kryžiai“
116. P. Baliukarčius — „Šypsokis jaunime“
117. J. Mikutis — „Dailininkas Rauba“
118. K. Velička — „Jonas Gutenbergas“
119. J. Valaika — „Kelionė į pievas“
120. J. Kasinskas — „Atversti lapai“
121. A Kaziukonis — „Praeities vartai“
122. J. Berželionis — „Aplink Afriką“
123. J. Galčius -- „Žmonių gydymas namie“
124. A. Būrė — „Anapus miško“
125. Br. Ščesnulevičiūtė — „Ūkin. Kalendorių“
126. J. Averka — „Indijos karaliaus turtai“
127. J. Valentukevičius — „Ministeriai“
128. K. Kraunelis — „Milžinų dvasios“
129. Pr. Vaškelis — „Valentina“
130. B. Petrelis — „Loretas“
131. J. Žuraulis — „Kun. P. Kraujelis“
122. J. Tertelis — „Aukšt. Šimonių Likimas“
133. M. Krušas — „Moteris atmerktomis akimis“
134. E. Misiūnaitė — „Nepaprastos atostogos“
135. A. Urbanavičius — „Ūkin. Kalendorių“
136. M. Ragaišis — „Viln. Kalendorių“
137. V. Bernatavičius — Sieninį kalendorių
138. A. Žukauskaitė — Sieninį kalendorių
139. A. Čepulis — „Mirusieji gyvena“
140. Pr. Ulazas — „Ir aš vyras“
141. A. Valeiša — „Teisės patarimai“
142. J. Šiška — „Teisės patarimai“
143. St. Mazalauskienė — „Ant ežerėlio rymojau“
144. J. Matonis — „Kapinės“
145. Misiūnaitė — „Viln. Kalendorių“
146. J. Lastauskas — „Praeities vartai“
147. A. Jaskelevičius — „Ūkin. Kalendorių“
148. V. Juknevičius — „Iš praeties kovų“

Kaip matome, net **148** dovanos! Ir tai tik maža dalelytė konkurso dalyvių gavo už sprendimus dovanų. Iš to išvada, kad konkurse dalyvavo didelis jaunimo skaičius. Džiuginantis tai reiškinys. Aiškėja, kad dauguma mūsų jaunimo laikraščius skaito nuodugniai, nenaikina jų ir, reikalui esant, sugeba jais pasinaudoti. Iš konkurso sprendimų aiškėja, kad dauguma jaunimo ėmėsi to darbo atydžiai, nuodugniai peržiūrėjo visų metų numerius ir darė aiškius išsemiamus ir plačius atsakymus į visus įdėtus klausimus, kurie vistik buvo nelengvi ir gana painūs. Dauguma konkurso dalyvių, siųsdami sprendimus, dėjo prierašus, prašė, kad panašūs konkursai būtų dedami dažniau, nes esanti maloni ir naudinga pramoga.

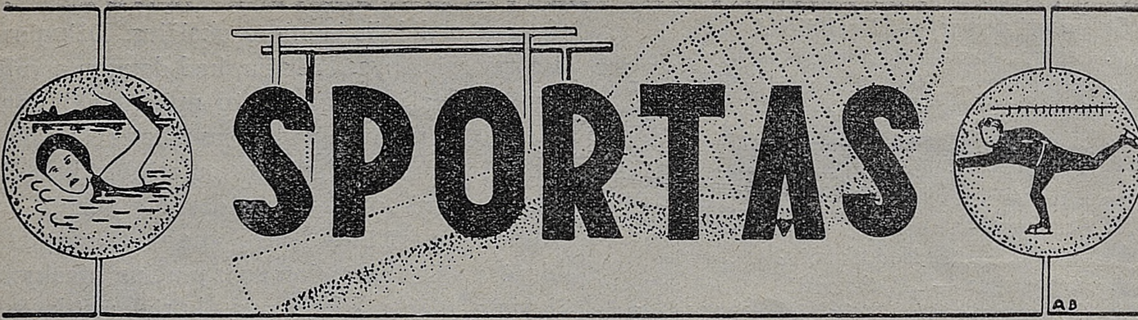
Iš atsiųstų sprendimų matome, kad konkurse dalyvavo viso Vilniaus krašto jaunimas. Nerasi valsčiaus nei parapijos, iš kur nebūtų atisiuntę kelių desimčių sprendimų. Daugiausiai esame gavę iš Daugėliškio valsčiaus, gana daug iš Marcinkonių, Tverečiaus ir Kaltinėnų valsčių, tuo tarpu mažiau iš Dieveniškės, Verenavo, Rodunės ir Apso. Išvados aiškios. Gana daug neatsakė į visus klausimus, žinoma, tų pavardės buvo išskirtos, dalinant dovanas, kai kurie jų aiškina, kad tie klausimai imti iš 2 nr., kurių nieks negavo. Ta proga pažymime, kad iš minimo numerio nebuvo paimtas nė vienas klausimas.

Gal kai kam įdomu, iš kurio valsčiaus geriausi buvo atsakymai. Ypatingai išsiskiriančių nebuvo. Kiekviename valsčiuje buvo ir geresnių ir blogesnių. Vieni įdėjo daugiau darbo ir pastangų, kiti mažiau. Žinoma, pirmieji gavo ir geresnes dovanas. Tokių ir panašių konkursų manome skelbti ir ateityje, tad patariame rinkti ir nenaikinti mūsų laikraščio numerių.

Pastaba. Dovanas galima atsiimti „J. Dr.“ administracijoj nuo šio mėn. 24 d.

Dovanų paštu niekam nesiųsime. Prašome atsiimti asmeniškai arba per pažįstamus, įgaliotus asmenis.

Redakcija.

BRANGINKIME SVEIKATĄ IR GRUDINKIME KŪNĄ!

Sveikata — tai brangiausias turtas!

Skirtingos yra nuomonės apie turtą. Turtą vieni mato žemėje, puikiuose rūmuose,kiti renka ir krauna pinigus bankuose. Dar kiti stengiasi turėti gražius drabužius, panelės paryžiaus madų sukneles. Visa tai gražu ir yra tinkami norai. Kas iš mūsų nenorėtų būti turtingas, skaniai valgyti, gražiai rengtis, patogiai gyventi, turėti pinigų kelionėms ir malonumams? Turbūt kiekvienas. Bet, jeigu kas pareikalautų iš mūsų atiduoti sveikatą, neatsirastų, nė vieno drąsuolio, kuris ją bent pažadėtų. Ir neveltui. Be sveikatos—nelaimingas žmogus. Todėl ir reikia saugoti sveikata.

Jaunystės amžiuje ypatingai reikia sergėti sveikata. Brendimo amžiuje įgytos ligos ir negalavimai yra sunkiausiai pagydomi.

Kas mokyklos suole nekreipia dėmesio, kad rašydamas ar skaitydamas sėdėtų tiesiai, iškreipia nugarkaulį. Skaitymas prie netinkamos šviesos: mėnulio, krosnės, blogai šviečiančios lempos—gadina akis, kurios neduoda pataisomos.

Apskritai, nesisaugojimas, persišaldymas gali iššaukti plaučių, džiovos ir kitas sunkiai pagydomas ligas.

Šių dienų gyvenimas ir darbas atneša sveikatai ypatingai didelį pavojų.

Miesto gyvenimas—rūkas, dulkės, siauros gatvelės, bet dar siauresni ir tvankesni kambarėliai su vieninteliu langučiu, žiūrinčiu į kieme sustumdytas sąšlavas. Dulkėtos, drėgnos ir tamsios menkų fabrikų, dirbtuvių salės, mažai vėdinamos, daro sveikatai pražūtingas sąlygas.

Pirmutinė ir svarbiausia sąlyga apsisaugoti nuo ligų ir palaikyti sveikatą — švara. Nešvarumas yra bacilų bakterijų lizdas, ligų sėjikas.

Turime žiūrėti, kad butas būtų sausas, saulėtas, erdvus priklausomai šeimynos nariams, dažnai vėdinamas, švarus, valomas visuose kampeliuose, bet ne viduasly — o taip dažnai atsitinka. Langai turi būti dideli, švarūs, neapkrauti nereikalingais daiktais.

Darbo higina daugumoje remiama taip pat nuo mūsų. Netinkamas prie darbo sėdėjimas, nežmoniškas persikreipimas, ėmimas nereikalingų daiktų į burną, kaip vyniai, neplovimas rankų nė veido.

Valgymo higijiena priklauso netik švariu maisto paruošimu, prieš valgant rankų plovimu, bet ir sa kingu valgymu.

Būtinai reikia susilaikyti nuo alkoholinių gėralų ir rūkymo.

Atsižvelgę į alkoholio ir tabako padarytus nuostolius, iš tolo atsikratysime nuo jų. Alkoholis naikina vidujinius organus, iššaukia dažnai proto iškrikimą, netvarką ir paraližą. Didesnį bepročių namų nuošimtį sudaro alkoholikai.

Rūkymas kenkia sveikatai, gadina kambario orą, teršia patį kambarį ir erzina nerūkančius.

Pypkoriai pasakoja — užtraukus stiprų dūmą, prašvinta akys. Iš dalies yra tiesos. Gailūs dūmai išaukia pypkoriaus akyse ašaras ir jos nuplauna apdulkėjusias akis, pasidaro šviesiau. Tačiau nesidžiaugkime šiuo išradymu. Čia yra tik naikinimas akyse ašarų liaukų, kurios veikiai gali nustoti veikusios.

Sutinkame senių, kurie skundžiasi akių perštėjimu. Tai tabako nuopelnas.

Kodėl turime rūpintis sveikata?

Smagu atliekamą laiką praleisti tyriame ore ir čiuožti, lėkti, skraidyti, kaip vilyčiai ant s'idaus, žėrinčio ledo.

Kūnas yra mūsų ištikimiausias draugas ir pagelbininkas per visą gyvenimą.

Nuo kūno sveikatos priklauso ir mūsų sugebėjimai gyventi, dirbti. Žmogus sveiku organizmu, tinkamai išlavintu ir nepakrikusiu protu, geru regėjimu, klausa, jutimu yra pageidaujamas kiekviename darbe.

Ateitis, pasisekimas užsiėmime, didesnis uždarbis, viskas pareina nuo sveikatos, kūno patvarumo. Norėdamas būti apsukrus, turėti opiniją gero, pageidaujamo darbštaus darbininko, amatininko, kooperatininko — privalai saugoti sveikatą. Tikrai tada pasieksi gyvenime laimę ir pasisekimą.

Sveikata nėra vien mūsų nuosavybė. Ja turime dalintis su visuomene. Visa tauta priklauso nuo jos piliečių sveikatos, fizinių jėgų.

Galinga senovės Romos valstybė valdė didžiulius užkariautus žemės plotus, nes romėnas buvo stiprus ir ištvermingas. Romėnas, vesdamas groboniškus karus, pralobo, bet pamažu ir lėpo. Girtuoklybė, lėbavimas pergalėjo jo seniau buvusį stiprų, drąsų galingą kūną. Roma smuko. Kareivių rikiuotes sudarė dabar ne karingi tėvynės mylėtojai, geri romėnai, tik samdiniai ir belaisviai. Nusilpusią Romos valstybę paskui pavergė germanai.

Anglai, kurie visose pasaulio dalyse sugebėjo įsiviešpatauti beveik visame pasauly, tauta stipri ir sveika, užgrūdinta kovose su jūra, vėjais, patvari ir sugebanti visuose užsiėmimuose.

Sveikame kūne — sveika dvasia! Kūnas ligotas, silpnas—dvasia silpna, nesugebi dirbti. Sergąs žmogus nepatenkintas yra esama tvarka, nekantrus. Jaučiasi dvasiniu atžvilgiu sulaužytas ir nelaimingas. Iš sveiko žmogaus spindi džiaugsmas, laimė ir pasitenkinimas.

Bet kaip užgrūdinti sveikatą, kūną?

Nūdien populiariausias ir plačiausiai išsiplatinęs būdas fizines jėgas stiprinti yra sportas, gimnastika, žaidimai, pasilinksminimai.

Sportas yra naudingas ir vertas remti.

Tveriasi sporto organizacijos, steigiasi specialios mokyklos parengti sporto instruktorius. Sporto reikalams taip pat skiriama nemaža dalis spaudos. Ji paduoda žinias ir nurodymus sporto srityje.

Valstybės remia sportą. Valdžios atstovai, ministeriai, diplomatai, prezidentai dalyvauja sporto šventėse.

Mat, sveikatos atžvilgiu sportas turi didelę svarbą. Mankštinas laisvame ore ir paliekamos tvankios trobos. Mankštindamiesi auginam muskulus, stipriname nervus, atgaivinam širdies veikimą, kraujo cirkuliaciją (apytaką), plaučių kvėpavimą ir t.t. *Varnas.*

ĮDOMIOS NUOTRUPOS

GREIT SLOGŲ NEBEBUS

Šiuo metu yra daug sergančių sloga. Ši įkyri liga kai kuriuos tiek prikankina, kad žmogus nebeįmano kuo ir begydyti. Vaistinėse perka įvairių tepalų, miltelių, skysčių, nors ir žino, kad gydantis galima slogą išgydyti per savaitę, o nesigydydamas žmogus nuo jos pasveiksta taip pat per savaitę...

Nuo slogos vaistų yra begalės, bet kažin ar yra tikrai slogą išgydančių. Todėl sloga sirgti palinkusieji žmonės su tikru džiaugsmu perskaitys spaudoje pasirodžiusią žinią, kad Vienos gydytojas daktaras Mechneris išrado beveik stebuklingus vaistus nuo chroniškų ir aštrių slogų. Kaip dauguma išradimų, taip ir šis padarytas visai atsitiktinai. Dr. Mechneris jau senai darė bandymus gydyti žmones nuo reumatizmo bičių nuodais. Begydydamas pradėjo stebėti, kad dauguma slogomis sirgusių pacientų, jiems įtrėškus bičių nuodus nuo slogos pasveikdavo. Vaisto veikimas dar labiau sustiprėjo, kai išradėjas jam gaminti pradėjo vartoti ne bičių, o tam tikros Pietų Amerikos gyvatės nuodus. Vaistai yra toks tepalas, išradėjo pavadintas „vipperinu", kurį įtrina į rankas du kartus per dieną. Pacientai tvirtina, kad įtrynus po kelių minučių, net po kelių sekundžių jaučiamas žymus palengvėjimas, o keletą kartų tepalą įtrynus sloga visai išnyksta.

BADAS — SVEIKATOS ŠALTINIS

Nesenai į Vokietiją buvo atvažiavęs ypatingas amerikietis gydytojas, pavarde Hay, kuris savo tėvynėje vadinamas „bado gydytoju". Kai kas pasakoja, kad jį vokiečiai specialiai pasikvietę. Mat, gydytojas Hay yra ypatingas žmogus. Jis nustatė dietą, kuri užvandenyje (Amerikoje) turi nepaprastą pasisekimą. Toji dieta, esą, apsaugoja žmogų nuo visokių ligų ir ilgai išlaiko jaunystę bei sveikatą. Pats gydytojas Hay turi 70 metų amžiaus. Jis pats labai griežtai laikosi savo režimo (nustatymų) ir atrodo nesenesnis, kaip 40 metų. Jungtinėse Amerikos Valstybėse gyd. Hay turi apie 4.000.000 savo šalininkų.

Gyd. Hay nustatytojo režimo esmė labai paprasta: reikia valgyti kartą per dieną ir tai ne kas dieną. Rytinė kava arba arbata taip pat pusryčiai turi išnykti. Reikia valgyti tik vakarą ir labai lengvus valgius ir tik tada, kai esi labai alkanas.

Važiuodamas į Berlyną, gyd. Hay pareiškė: „Važiuoju asmeniškai Hitlerio pakviestas. Jis nori, kad ištirčiau sveikiausį maitinimosi būdą vidutiniems ir žemesniems sluoksniams, atsižvelgiant į Vokietijos gyvenimo sąlygas. Savo tikslą pasakau keliais žodžiais: „racionalus gydymas neprivalgant". Taikinkit tą būdą vargšams ir blogai maitinamiems vaikams, o pamatysite, kokie sveiki ir laimingi jie užaugs".

Dabar Vokietijoje paskelbtas mintis apie mėsos kenksmingumą. Mėsiškas valgis (maistas) ardo žmogaus sveikatą, sukelia įvairias ligas ir artina mirtį. Tiktai naudingas žmogaus organizmui savybes turinti banginio mėsa. Banginio mėsos naudingumą žmogaus sveikatai atidengęs vokiečių konsulas Osloje (Norvegijos sostinėje).

Vokietijoje yra sudarytas specialus maitinimo komitetas. Šitas komitetas geriausiame Berlyno restorane buvo suruošęs vaišes, per kurias vietoje kiaulienos ir galvijienos mėsos buvo paruošta banginio mėsa. Per pokylį buvo pasakytos kalbos, kuriose išgirtos banginio mėsos savybės.

OPTIMISTŲ KLŪBAS

Nesenai Budapešte (Vengrijoje) įsisteigė optimistų klūbas, į kurį iki šiol įstojo 300 narių. Klūbas leidžia ir savo laikraštį, kuriame net tokie įvykiai, kaip nužudymai, apiplėšimai, ir nusižudymai aprašomi ir pateikiami skaitytojams labai linksmoje formoje. Be to, optimistų laikraštis turi pastovų skyrių, kur duodami patarimai, kaip padaryti gyvenimą linksmą ir malonų.

Taigi, pasauly esama visokių klūbų.

PLIKIAI ŠALČIUI ATSPARESNI

Paryžiuje (Prancūzijoje) neseniai įvyko gydytojų konferencija, kurioj buvo padaryta visa eilė pranešimų apie įvairias peršalimų formas.

Vienas gydytojas, pasiremdamas ilgų metų tyrinėjimais, priėjo išvados, kad nuplikę žmonės mažiau yra linkę peršalti, negu žmonės, kurie turi normalius plaukus. Toliau pastebėta, kad blondiniai (šviesiaplaukiai) rečiau peršala negu brunetai (tamsiaplaukiai). Moters, nešiojančios lengvus, perpučiamus rūbus, irgi retai serga sloga ar gerklės liga.

BAŽNYČIOS NEBYLIAMS

Londone yra 7 bažnyčios, paskirtos nebyliams. Tokių bažnyčių viduje įtaisyti ypatingi apšvietimai, kad kurtieji nebyliai, turėdami labai įgudusias akis, galėtų suprasti pamaldų prasmę. Pamokslininkas, pav., pamokslą sako stiprios šviesos apšviestas, kad jo lūpų judėsiai būtų gerai matomi, o iš kunigo veido išraiškos nebyliai pamokslo mintį supranta. Be to, prožektoriais apšviečiamas ir vertėjas, kuris pamokslo mintį perduoda ženklais.

LĖKTUVAS ATGAIVINO MIRUSĮ

Norvegijos Raudonasis Kryžius gavo pranešimą, kad kažkur toli šiaurėje sunkiai susirgęs kažkoks norvegas, kuriam reikią skubiai padaryti operacija. Pilotas ir gailestingoji sesuo gavo įsakymą tuojau skristi į nurodytą vietą. Vargais negalais suradę kaimą, nusileido ir ligonį rado labai nusilpusį. Jį, gal būt, dar galėjo išgelbėti skubi operacija ligoninėj. Nežiūrint blogo oro, lakūnas ir gailestingoji sesuo paėmė ligonį ir pakilo atgal. Tačiau pūga svaidė lėktuvą, kaip lapą. Pakeliui ligonis mirė. Sesuo, lėktuvui pasvirus, sugriuvo ant lavono. Tačiau po kiek laiko mirusis vėl pravėrė akis ir pradėjo kalbėti. Mašinai sugrįžus atgal, ligonis net buvo įtartas simuliavęs, norėdamas veltui paskraidyti lėktuvu. Tačiau vėliau gydytojai konstatavo, kad jis iš tikrųjų buvo miręs ir kad tik lėktuvo trankomas lavonas vėl atgijo. Ligoniui padaryta operacija, ir jis vėl jaučiasi gerai.

MĖNULIS IR RADIO PRIĖMIMAS

Pastaruoju metu daugelis tyrinėtojų sutartinai sako, kad radio priėmimo aiškumas labai daug pareina nuo mėnulio padėties danguj. Paaiškėjo, kad, kai mėnulis būna pakilęs virš tyrinėjamos vietos, tai per 15.000 kilometrų nuo radio siunčiamosios stoties priėmimo aiškumas puola per 100 %. Be to, visi trukdymai sistemingai išnyksta, mėnuliui nusileidus.

Šį nepaprastai nuostabų reiškinį norima taip aiškinti: radio bangos iš stoties kyla aukštai į viršų. Jos pasiekia garsųjį „hevaeside sluoksnį" atmosferoj, kuris būna stipriai prikrautas elektros. Nuo to sluoksnio bangos, lyg nuo veidrodžio, atsimuša ir grįžta į žemę. Taigi, atitinkamai nutolęs radio priėmėjas bangas pagauna ne tiesiog iš stoties, bet atsimušusias nuo heaveside sluoksnio. Šio sluoksnio padėties keitimasis padaro tai, kad atskiras priėmėjo priėmimas staiga nusilpnėja arba visiškai išnyksta.

Šitie reiškiniai yra gausių stebėjimų patvirtinti, ir manoma, kad mėnulis elektriškai veikia tam tikrą atmosferos sluoksnį, nuo kurio paskui pareina priėmimo aiškumo svyravimai. Iš to daroma išvada, kad ir pats mėnulis yra smarkiai elektros prikrautas, bet ar tai atitinka tikrenybę, pasakys tolesni tyrinėjimai. Aišku tik tai, kad dabar radio fizika turės dar vieną naują ir įdomią problemą.

ŽUVIS SU KOJOMIS

Danijos mokslininkas dr. Hochas Grenlandijos pakraščiuose rado iki šiol dar nežinomą žuvį su kojomis. Tos rūšies žuvys plaukioja po vandenį, kaip ir visos kitos žuvys, bet gali lengvai vaikščioti ir sausumoje, nes turi keturias tvirtas kojas. Iki šiol vaikščiojančios žuvys buvo žinomos tik Australijoje, kur vienos rūšies žuvys išlipa ant kranto, panaudodamos savo plaukiojimo sparnelius (pelėkus), kaip kojas.

KLASTOTOJAI IŠAIŠKINAMI

Didelę rolę infraraudonųjų spindulių fotografijai lemta suvaidinti ir kriminalistikoje. Jie negailestingai išaiškina paveikslų ir dokumentų klastojimą. Tuč tuojau galima susekti mūsų laikais tapytą paveikslą, nes pro šių dienų dažus infraraudonieji spinduliai neprasiskverbia, tuo tarpu kai senųjų dailininkų vartoti dažai jiems yra skaidrūs. Nuostabi yra infraraudonųjų spindulių pagalba šifruojant senus ir neišskaitomus pergamentus. Rašmenys ir pergamentas, jei jis buvo blogai saugojamas, šimtmečių bėgyje įgauna tamsiai rudą spalvą taip, kad juos viena nuo antro vos galima atskirti. Tuo tarpu nuotraukoje tekstas išeina ryškesnis, nes infraraudonieji spinduliai yra dažų sugeriami, tuo tarpu kai pergamentas juos atšviečia. Tuo būdu neįskaitomi rašmens atsimuša juodu ant balto. Gydytojai su infraraudonųjų spindulių pagalba gali nufotografuoti visus paodinius kraujo indus. Dar vieną stebuklą su infraraudonųjų spindulių pagalba galima padaryti: mes galime nufotografuoti laišką, puslapį po puslapio, neišimdami jo iš voko ir neišskleisdami. Infraraudonoji akis prasiskverbia pro slepiantį apdangalą ir atveria mums visas paslaptis, kurias rašytojas popieriuje įrašė.

LIETUVOS VALSTYBĖJE

Šio mėn. 11 dieną Lietuvos ministeris pirmininkas Juozas Tūbelis išvažiavo, kaip laikraščiai pažymi, privačiais reikalais Italijon. Ministeris pirmininkas žadąs pabūti keletą savaičių.

Išvykstantį ministerį pirmininką Kauno geležinkelio stotyje palydėjo p. Smetonienė, vidaus reikalų ministeris gen. Čaplikas, krašto aps. minist. pulk. Dirmantas, švietimo minist. prof. Tonkūnas ir daug kitų žmonių.

— Šio mėn. pradžioje Kaune buvo surengta didelė meno ir dailės paroda, kuri buvo gausiai lankoma.

— Praėjusiais metais Lietuvos prekyba su užsieniais davė pelno 24 milijonus litų.

— Sausio mėn. 15 d. Kaune buvo iškilmingai paminėtas Klaipėdos krašto prijungimas prie Lietuvos. Paminėjimas buvo surengtas keliose vietose: Karo Muziejaus sodely, prie Nežinomo Kareivio kapo ir Vytauto Didžiojo rūmų salėje. Prie Nežinomo Kareivio kapo kalbėjo Šaulių Sąj. vadas pulk. Saladžius. Vytauto Didžiojo rūmų salėje kalbėjo krašto aps. min. pulk. Dirmantas, Mažosios Lietuvos Atgimimo Tėvas Martynas Jankus, jaunalietuvių vadas adv. Grebliauskas ir pavasarininkų pirmininkas dr. Leimonas. Po to buvo paskaita ir koncertinė dalis.

— Šio mėn. 16 d. Šešuoliuose mirė vietos klebonas, žymus prieškarinių laikų veikėjas, uolus patrijotas kun. Juozapas Stašys, Tautinio Vilniaus Lietuvių Komiteto pirmininko p. Konst. Stašio brolis.

— Klaipėdos krašto varguomenei šelpti vyriausis komitetas nutarė Klaipėdos miesto ir krašto varguomenei išdalinti 583 metrus kūro malkų.

— Vytauto Didžiojo Universitete Kaune yra 91 studentiška organizacija, kurių tarpe 41 korporacija.

— Kauno Universiteto medicinos fakultetas gavo kvietimą dalyvauti tarptautinėje piroterapijos konferencijoje, kuri bus š. m. kovo—baland. mėn. Neujorke.

— Į Ameriką vyks su sklandytuvais J. Pyragius ir Br. Oškinis.

— Šiemet sukanka 390 metų, kai buvo išleista Lietuvoje pirmoji lietuviška knyga. Tai buvo katekizmas, kurį parašė Martynas Mažvidas.

— Paskutiniu metu Kaune buvo išleista daug naujų originalių, jaunųjų rašytojų knygų. Pažymėtinos šios knygos: A. Vaičiulaičio *Valentina*, Petro Cvirkos *Meisteris ir sūnus*, Liudo Dovydėno *Broliai Domeikos*, Ant. Venclovo *Draugystė*, J. Paukštelio *Pirmieji Metai*, Br. Buivydaitės *Auksi is Ba'elis*, Putino *Keliai ir Kryželiai*, Bern. Brazdžionio *Ženklai ir Stebuklai*, St. Santvaro *Pakalnių debesys* M. Linkevičiaus *Ateina Dievas* ir daug kitų

LATVIJOJE

Šiemet sueina 15 metų, kai Rygoje buvo įkurta Jaunimo Draugija „Šviesa". Šioji draugija buvo įkurta 1922 metais rugsėjo mėn. 6 d. Pirmas „Šviesos" skyrius buvo įkurtas Jelgavoje 1923 metais.

— Šio mėn. 14 d. buvo iškilminga skaučių priesaika. 26-tos skaučių draugovės 5 skautės davė įžodį. Iškilmėse dalyvavo L. L. Sąj. Skautų komisijos nariai, skautų ir skaučių draugovės ir daug artimųjų.

MANDŽIUKE

Charbine Lietuvos Piliečių Draugija įsteigė lietuvių kalbos kursus. Kursus lanko 30 klausytojų. Lietuvių kalbos kursams vadovauja kunigas Mažonas.

OHIO VALSTYBĖJE

Ohio valstybėje (Šiaurinėj Amerikoj) yra nemaža lietuvių, kurie daugiausia verčiasi žemės ūkiu. Dauguma jų dalyvauja vietinėse lietuviškose organizacijose ir domisi Lietuvos Valstybės gyvenimu.

KUBOJE

Ir čia yra nemaža lietuvių. Vienas jų — M. Pusčius—yra docentu vietiniame universitete. Be to, yra keletas lietuvių, kurie užima

žymias vietas. Yra keletas lietuvių, kurie verčiasi žurnalistika — rašo straipsnius ir žinutes vietinei spaudai.

BRAZILIJOJE

Brazilijos sostinėje Rio de Janeiro yra gražus lietuvių būrelis. Jie visi susispietę į kultūriniai pašalpinę sąjungą „Vilnis".

Ši sąjunga Kalėdų Švenčių metu surengė turiningą ir įdomų koncertą, kurio metu tarp kitko dainavo žymus dainininkas T. Mažeika, po to baleto šokėjos Bernatavičiūtės pašoko keletą įdomių baleto numerių.

VILNIUJE

Mūsų mylimam chorvedžiui, dainos meno ugdytojui amatininkų tarpe Juliui Siniui, sukūrusiam su p-le Konstancija Marcinkevičiūte lietuvišką šeimą, linkime daug laimės ir gyvenimo džiaugsmo.

Liet. Amat. D-jos Valdyba.

Dovanos už sprendimus. Šiame mūsų laikraščio numeryje skelbiame konkurso dalyvių dovanų laimėtojų sąrašą. Dovanos galima atsiimti nuo šio mėn. 24 d. laikraščio administracijoje. Didžiausią dovaną—radio aparatą— laimėjo Jonas Čekauskas, Kaniūkų sodžiaus, Dūkšto vals.

Lietuviškas vakaras. Šio mėn. 16 d. Vytauto Didžiojo gimnazijos salėje mūsų artistai-mėgėjai suvaidino Kazio Inčiūros pjesę: „Painiavą". Vaidino N. Eidukonienė, M. Krinickaitė, O Miciūtė, St. Kazlauskas, J. Astaška, A. Munčelis, L. Činčikas ir Jurkevičius. Režisavo St. Kazlauskas, dekoracijas pagamino Vl. Drėma. Žiūrovų daugumą sudarė jaunoji karta

Recenzinis susirinkimas. Liet. Meno ir Literatūros D-ja šio mėn. 19 d. buvo sušaukusi narių susirinkimą, kuriame buvo aptarta ir parecenzuota paskutinis „Painiavos" veikalo vaidinimas. Vaidinimą recenzavo stud. A. Pangonis. Po to buvo diskusijos ir sumanymai.

Studenčių vakaras. Klaipėdos krašto prie Lietuvos prijungimo sukaktuvėms paminėti lietuvės studentės šio mėn. 16 d. Vyt. Didž. gimnazijos salėje surengė vakarą, kurio programoje buvo kun. šamb. A. Viskanto įžangos žodis, mokyt. St. Taškūnaitės ir stud. A. Liobytės paskaitos, stud. O. Lemešytės, Vl. Pilypavičiūtės ir Vl. Rusokaitės deklamacijos, M. Sabalytės solo dainos ir studenčių choras, kuriam vadovavo komp. J. Sinius.

Uždaryti „Kultūros" skyriai. Šio mėn. pradžioje Švenčionių storasta sulaikė „Kultūros" skyrių veikimą Tverečiuje, Pečiurkose ir Krikonyse.

Neišėjo „Naujoji Vaga". Jaunieji Vilniaus lietuvių menininkai buvo sumanę leisti mėnesinį meno laikraštį „Naujoji Vaga", bet negavo leidimo ir todėl laikraštis neišėjo.

Lankėsi žymus svečias. Šio mėnesio viduryje viešėjo Vilniuje ir lankė mūsų redakciją „Lietuvos Aido" redaktorius Stepas Povilavičius-Vykintas. Malonus svečias parašė „Jaunimo Draugui" įdomų straipsnį apie naująją lietuvių literatūrą. Tą straipsnį spausdiname šiame mūsų laikraščio numery.

Korektūros klaida. Šio numerio kai kurių egzempliorių vedamojo str. antroje dalyje įsibrovė korektūros klaida. Vietoje *lietuvis* klebonas turėtų būti *nelietuvis* klebonas.

VISAME KRAŠTE

Didžiasalis, Tverečiaus valsč., Švenčionių apskr. Šiame sodžiuje, uždarius Liet. Šv. Kazimiero D-jos skyrių, dalis jaunimo, netekusi organizacijų, nustojusi svarbiausios švietimosi priemonės, labai nuliūdo, o kita dalis visai iškriko ir pagedo.

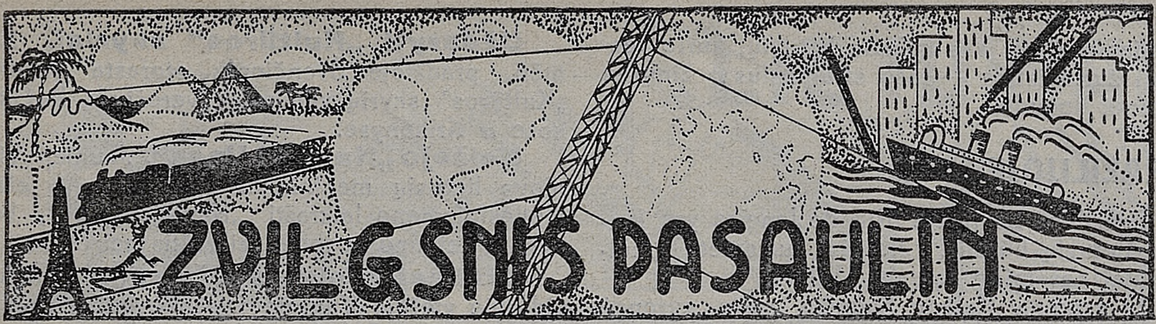
Būdavo, per adventą jaunimas ir vyresnieji šaukdavo susirinkimus, skaitydavo paskaitas, padainuodavo gražių lietuviškų dainų. O dabar kad ir susirenka į vieną vietą, bet jau nejuntama to bendro pasiryžimo ištvermingai dirbti kultūrinį darbą. Pranyko linksma nuotaika, nutilo lietuviška daina. Žinoma, yra ir tokių, kurie rankų nenuleidžia.

Šie skaito lietuviškus laikraščius; ką randa naudinga, papasakoja ir kitiems. Jie pakalbina ir kitus išrašyti lietuviškų laikraščių, nes dabar tai vienintelė priemonė šviestis. Kurie skaito laikraščius, suėję turi apie ką ir pakalbėti o kurie neskaito, pradeda girtuokl auti, vienas kitam antausius daužyti, kortomis lošti, biauriai kalbėti. Tokie darbai tik žemina Didžiasalio jaunimą. Laikas būtų tai mesti. Vietoj girtuoklybės, kortų ir netinkamų kalbų paimkime į ranka? lietuvišką laikraštį.

Kazimierietis.

Mūsų laikraščio bendradarbiui inž. agr. Jonui Jankauskui, jo žmonai mirus, reiškiame gilios užuojautos žodžius. „J. Dr." Redakcija.

Liet. Ūkio Draugijos valdybos nariui inž. agr. Jonui Jankauskui, dėl jo žmonos mirties, liūdesio valandoje reiškiame nuoširdžią užuojautą.
L. Ū. D. Valdyba.

GOERINGO KELIONĖ

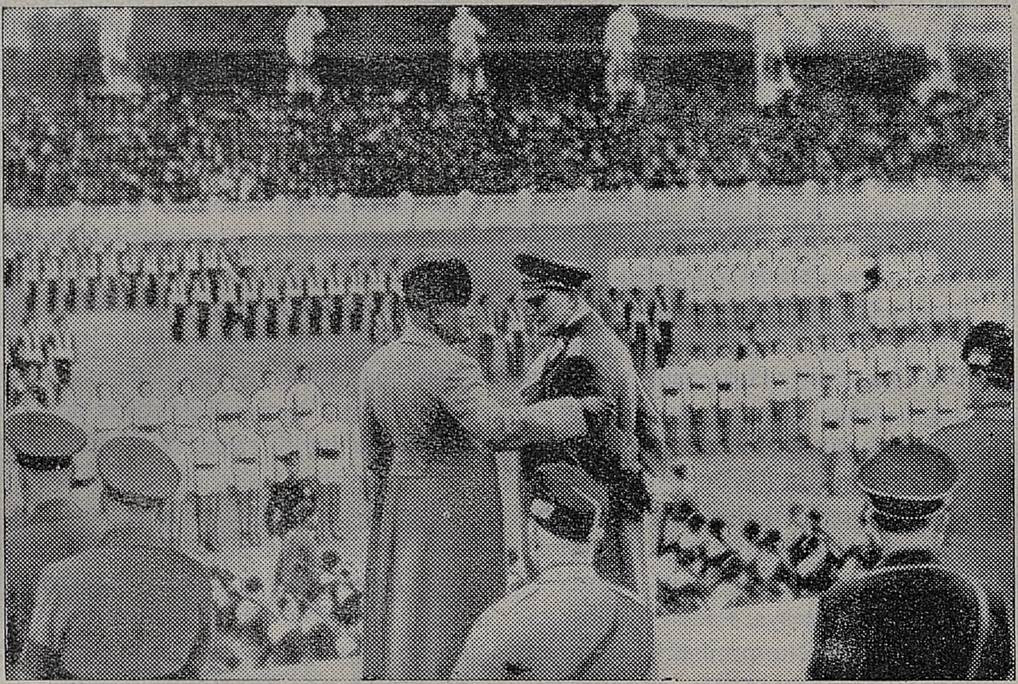
Pereitame mūsų laikraščio numeryje buvo rašyta, kad gen. Goeringas ruošiasi kelionėn į Italiją. Įdomiausia tai, kad Goeringas tą savo išvyką pagreitino ir š. m. sausio 12 d. paminėjęs savo 44 metų amžiaus sukaktį, sėdosi tą pat vakarą į traukinį, kuris jį nuvežė pas Mussolini. Romoje Goeringas buvo labai iškilmingai priimtas. Jo pasitikti į stotį atvyko pats Italijos diktatorius Benito Mussolini, jo žentas—užsienių reik. ministeris grafas Ciano, fašistų partijos generalis sekretorius Starace ir daug kitų fašistinio dangaus žvaigždžių. Tas karališkas gen. Hermano Goeringo sutikimas ir vaišės Romoje nustebino pasaulį. Pradžioje buvo rašyta, kad Hitlerio faktinas pavaduotojas važiuoja privačiai, pasilsėti ir aplankyti Italijos sosto įpėdinį kun. Humbertą. Pasirodė visai kas kita. Nors Mussolini — Goeringo ir grafo Ciano pasikalbėjimai buvo vedami labai slapta, tačiau ir pro storiausius rūmų mūrus prasiskverbdavo šiš tas iš šių politikų kalbų. Mat, gen. Goeringas turėjo naujai sustiprinti Vokietijos ir Italijos bičiulystę bei išlyginti politinę ašį tarp Berlyno ir Romo.s Pasirašius anglų—italų bičiulystės sutartį buvo manyta ir net pasaulinėje spaudoje rašyta, kad Vokietijos ir Italijos bendradarbiavimas susilpnės tarptautinės politikos dirvoje. Deja, tų pranašų labai pasirikta. Italijai, pasirašius š. m. sausio 2 d. sutartį, pavyko tuo podraug gauti Anglijos neoficialus pripažinimas italams Abisinijos.

Ko nori Vokietija?

Jau nuo ilgesnio laiko buvo pastebėta nepaprastas Vokietijos politikų gyvumas. Dabartiniu metu Vokietija pagal seną, jau nuo viduramžio gadynės paskelbtą šūkį „Drang nach Osten", skverbiasi į rytus. Tiesa. Šiuo klausimu vokiečių tarpe dabartiniu metu nėra vieningumo ir bendros veiklos linijos. *Dalis vokiečių (nationalsocialistinė partija, Goeringas, Rozenbergas* ir kit.) *nori nukariauti žemes rytų Europoje* (nugalėdama Sov. Rusiją) ir įsigalėti derlingoje bei viskuo pertekusioje Ukrainoje. Tuo tikslu galvojama sutremti Prancūziją, kad ši su savo sąjun gininkėmis, Mažosios Ententės valstybėmis, netrukdytų tiems Vokietijos planams. Vienu žodžiu, Prancūzija turėtų nusmukti ir tapti antraeile valstybe, kaip pav. Ispanija, Lenkija ir t. t. Šie vokiečiai svajoja apie sutartį su Anglija, nukreiptą prieš rusus ir su Italija—prieš prancūzus. Be to, manoma suskaldinti Mažąją Ententę. Tas dalinai vokiečiams pavyko. Aršus ligšiol Italijos ir Vengrijos (Vokietijos bičiulių) nedraugas Pietų Slavija pakrypo Berlyno pusėn. Santykiai tarp Pietų Slavijos, Italijos ir Vengrijos žymiai pagerėjo. Tolimesnėje ateityje šie vokiečiai svajoja apie visų savo tautiečių, gyvenančių ar tai Danijoje, Olandijoje, Šveicarijoje, Čekoslovakijoje, Lenkijoje ir Lietuvoje, suvienijimą. Tos politikos išdava—visur sustiprėjusi hitlerininkų veikla. Apie tai galvodama net Šveicarija pradėjo stiprinti savo su Vokietija sieną. Dabartiniu metu

ypatingai smarkiai puolama yra Čekoslovakija.

Spėjama, kad bene Vokietija mėgins pulti čekus ir ginklu prijungti Sudėtų kraštą, kur vokiečiai sudaro gyventojų daugumą. Tuo tikslu Vokietijos spauda, norėdama paruošti ir atitinkamai nuteikti visą Europos visuomenę, rašo, kad Čekoslovakijoje yra labai įsigalėję Sovietai. Šie turį didelę įtaką Čekijos vyriausybei; be to, visa eilė Čekijos aerodromų yra

Šio mėnesio vidury lankėsi Italijoje Vokietijos aviacijos ministeris generolas Goeringas, artimiausias Hitlerio bendradarbis, kurį Romos stotyje pasitiko pats Musolinis. Vaizdely matome Goeringą ir Musolinį sporto stadijone, kur mankštinasi — paraduoja Italijos studentai, kariško pobūdžio organizacijų nariai.

atiduota Sovietų orlaiviams. Vienu žodžiu, Čekoslovakija, anot vokiečių, yra Sov. Rusijos filija bei Sovietų bazė prieš visą Europą būsimame kare su komunistine Rusija. Į tą prieš čekišką veiklą buvo įtraukti kai kurie ir anglų laikraščiai. Ten ir tilpo keletas straipsnių, nukreiptų prieš čekus. Čekai, tai matydami, nesnaudžia ir ruošiasi tinkamai atremti šiuos Vokietijos įvairius pasikėsinimus. Buvo pakviesti Anglijos ir Vokietijos karininkai, kad šie savo akimis įsitikintų apie skleidžiamus melagingus gandus. Anglija priėmė pakvietimą, Vokietija neatsiuntė atstovo. Negana to. Čekoslovakija net išsijuosusi paskubomis stiprina savo karo jėgas. Jai tas nesunku daryti, nes turi garsią ginklų „Creusot" dirbtuvę.

Taip atrodo, kad ir čia Vokietija nieko nelaimės. Mat, įtakinguose Anglijos laikraščiuose (Morning Post) buvo pareikšta, kad

Britų imperija nebūtų abejinga

daromoms kokioms nors atamainoms Vidurinėje Europoje. Taip pat Mussolini atsisakė paremti šiuos Vokietijos planus.

Goeringas pasikalbėjime su Mussolini, palietė Anglijos-Vokietijos santykius. Vokietija vis svajoja surasti savo politikai paramos Londone. Dabartiniu metu, esant geriems Anglijos-Italijos santykiams, Vokietija nori, kad Mussolini ir jai patarpininkautų Londone ir, reikalui esant, užtartų. Nemažu Goeringo skubios kelionės į Romą akstinu buvo Ispanijos klausimas. Bendrai pasipriešinus Anglijai su Prancūzija, Vokietijai nepavyko įsigalėti Ispanijos Maroke. Dabartiniu metu Vokietija nori, kad Italija nepaliktų jos vienos Ispanijoje. Manoma, kad paspaudus galutinai anglams, italai greitai nustos siuntę tūkstančius savanorių į pagalbą tautinei kariuomenei. Todėl dabar, kol dar nėra viešo uždraudimo, labai gausiai eina italai į Ispaniją. Šiuo atžvilgiu pavyko Goeringui išgauti iš Mussolini pažadą ir toliau remti gen. Franką.

Musolini yra pareiškęs, kad Italijos-Vokietijos bičiulystė sudarysianti naujajai Europai stiprų tvarkos pagrindą.

Edeno kalba

Didelį įspūdį padarė Anglijos užsienių reik. min. Edeno kalba, pasakyta parlamente sausio 19 d. Joje pabrėžė jis Ispanijos klausimo svarbą. Anot jo, priėmus formaliai visiems nesikišimo dėsnį buvo išvengta Europoje karo. Jo manymu būtų absurdu galvoti, kad kuri nors didžvalstybių, išnaudodama naminį karą, galėtų įsigalėti Ispanijoje ilgesniam laikui. Kas bebūtų, Ispanija vistiek bus pačių ispanų valdoma. Todėl kišimasis į jų naminį karą yra netik nežmoniškas dalykas, bet ir stambi politinė klaida. Tarytum atsakydamas Mussoliniui, kad anglų - italų sutartis yra Romos — Berlyno bičiulystės sustiprinimu, pasakė, kad ten nėra nė žodžio ar kablelio, kuris duotų teisę kištis į Ispanijos reikalus. Tarp ko kito min. Edenas, pasisakydamas už T. Sąjungą, paneigė Mussolinio tvirtinimą, kad demokratija yra komunizmo lopšys. Pasak, jo demokratija esąs geras prieškomunistinis vaistas.

Min. Edenas, baigdamas šią nepaprastai reikšmingą kalbą, pabrėžė, kad visa Europa yra susirūpinusi Vokietijos ateitimi. Aišku, anot Edeno, jei Europoje turi būti taika, tai rasizmo mokslas turės būti atmestas. Nes visos Europos tautos bus lygiomis teisėmis priimtos į bendruomenę ir taip pat su lygia pareiga turės dirbti taikos sustiprinimo darbą. Iš to matyti, kad vokiečių - italų pastangos atitraukti anglus nuo prancūzų baigėsi tuščiai.

— Š. m. sausio mėn. 21 d. įvyko eilinė T. Sąjungos sesija, į kurią atvažiavo užsienių reik. ministeriai iš Anglijos, Prancūzijos, Turkijos, Ispanijos, Švedijos, Lenkijos ir t.t. Tarp ko kito bus svarstoma prancūzų - turkų ginčas dėl Aleksandretos apskrities, Gdansko reikalai ir kova su limpamomis Ispanijoje ligomis, labai paplitusiomis siaučiant naminiui karui. Mat, bijoma, kad plačiau neišplistų.

— Pagal paskutines žinias šv. Tėvo sveikatos stovis žymiai pablogėjęs.

— Austrijoje išleista iš kalėjimų bei koncentracinių stovyklų per 19 tūkstančių hitlerininkų. Tuo tarpu Vokietijos spauda, paminėdama tą įvykį, rašo, kad Austrijos vyriausybė mananti naujas represijas prieš hitlerininkus... Štai ir dėkingumas!

— Š. m. sausio 20 d. prezidentas Rooseveltas baigė valdęs pirmą keturmetį ir pradėjo II. Tą proga į tas iškilmes suvažiavo į Vašingtoną, Jungt. Amerikos valst. sostinę iš viso krašto per 300 tūkst. žmonių.

— Gen. Goeringas, pasitaręs Romoje, nuvyko į Neapolį, o iš ten Italijos karo laivu į nepaprastai gražią Capri salą. Ten jis buvo Piemonto kunigaikščio vaišinamas. Sodiečių būrys pašoko jam liaudies šokį.

— Kilęs garsioje automobilių dirbtuvėje General Motors darbininkų streikas J. Amerikos Valstybėse dar nesibaigia. Atsitikdavo, kad įvykdavo kruvini tarp streikuojančių darbininkų ir policijos susirėmimai.

TURINYS

Nelietuviai kunigai ir mūsų jaunimas - Arūnas pusl. 65; Naujosios lietuvių literatūros bruožai - Stp. Vykintas—67; Tu galinga... - V. Genys—69; Lietuviškoji šeima ir mūsų visuomenė - p. ž.—70; Man atleidi - K. Narvydas — 73; Ar verta būti kultūringam? - J.—73; Lietuvių veikėjų atsiminimai - Z. — 76; Mūsų jaunieji broliai Anglijoj - K. K-is—78; Eisim gaudyti laimės - J. Čekauskas—79; Skolų mokėjimo lengvatos - P. Č.—80; Sovietų Rusija - A. P.—82; Konkurso sprendimai - Redakcija — 86; Sportas — 88; Įdomios nuotrupos — 90; Broliai lietuviai — 92; Žvilgsnis pasaulin—94.

Redaktorius ir Leidėjas AUGUSTINAS BUROKAS

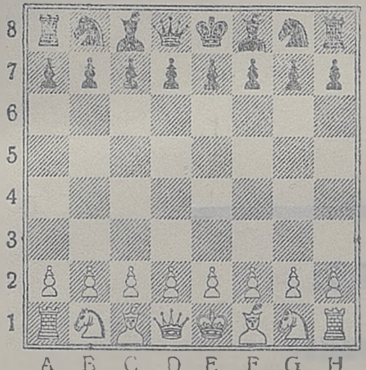
REDAKCIJA IR ADMINISTRACIJA: VILNIUS, DOMBROVSKIO G - VĖ 5— 1

Redakcija priima nuo 11 iki 12 Administracija nuo 10 — 13 val.

„RUCH“ spaustuvė Vilniuje.

KAIP SUSTATOMOS FIGŪROS LOŠTI

Lenta prieš lošiant dedama taip, kad apatinis kampinis laukelis dešinėj pusėj būtų baltas, o figūros sustatomos ant jos šitaip: kampuose—bokštai, greta jų apatinėje eilėje (vadinas, 1 ir 8 gulstinėj)—žirgai, greta žirgų toji pat eilė — šauliai arba kitaip vadinami rikiai ir pagaliau likusiuose langeliuose — karalius ir valdovė taip, kad valdovė stovėtų tos pat spalvos laukelyje, kokios ji pati yra, o karaliai—atvirkščiai: baltasis juodame laukelyje, o juodasis baltame. Eiliniai visi sustatomi antrojoj eilėj, skaitant nuo apačios (vadinas, 2 ir 7 gulstinėse).

Dabar pakalbėsime, kaip figūros vaikščioja ir kerta.

Lošiant šachmatų figūros esti varinėjamos iš vieno laukelio į kitą. Toks jų varinėjimas vadinasi figūrų vaikščiojimas. Įvairios figūros įvairiai vaikščioja.

Karalius gali eiti ant bet kurio aplinkinio langelio, taip antai Kb1 gali dar eiti ant šių langelių: a1, a2, b2, c2 ir c1. Juodasis karalius iš b4 gali eiti ant a5, c5, c4, c3. b3, a3. Ant b5 juodasis karalius negali eiti, nes šį langelį gina priešininko eilinis. Ant a4 juodasis karalius gali eiti tiktai nukirsdamas baltąjį eilinį.

Nukirsti figūrą reiškia nuimti ją nuo lentos ir pastatyti jos vietoje kitą.

Jeigu ant langelio, kur karalius galėtų pereiti, stovi sava figūra, tad karalius negali ant jo eiti.

Bokštas vaikščioja statinėmis ir gulstinėmis eilėmis į betkelintą langelį nuo jo. Taip antai baltasis bokštas a8 gali eiti į vieną iš šių langelių: b8, c8, d8, e8, f8, g8 ir į h8, nukirsdamas juodąjį bokštą h8; paskum į a7, a6, a5, a4 ir į a3, nukirsdamas juodąjį eilinį a3. Jeigu ant a3 nestovėtų eilinis, tad bokštas galėtų eiti ir į a2, a1. Antras baltasis bokštas e1 gali eiti į f1, g1, h1, d1, c1 ir nukirsti juodąjį šaulį b1, atsistodamas jo vietoje. Į langelius e2, e3 ir t. t. bokštas negali eiti, nes jam kliudo savas žirgas. Juodasis bokštas h8 gali eiti į h7, h6, b5, h4, h3, h2, h1, g8, f8, e8, d8, c8, b8 ir nukirsti bokštą a8.

Šaulys arba rikis vaikščioja įstrižiniais langeliais. Taip antai šaulys e7 gali eiti į f8, d6, c5, f6, g5, h4 ir nukirsti valdovę d8 ir bokštą b4. Juodasis šaulys gali eiti į g7, f8, g5, f4 ir nukirsti valdovę e3. Kiekvienam šauliui prieinami tiktai vienos spalvos langeliai: todėl jie silpnesni už bokštus, kurie eina į baltuosius ir juoduosius langelius.

Valdovė — galingiausi šachmatų figūra. Ji gali vaikščioti kaip bokštas ir kaip šaulys. Vadinas, statinėmis, gulstinėmis ir įstrižinėmis eilėmis.

Žirgas šoka į bet kurį antrą nuo jo gretimos statinės ir gulstinės eilės langelį. Pav., žirgas c6 gali šokti į b8. a7, a5, d4, e5 ir nukirsti bokštą b4 bei valdovę d8. Šokti į e7 jam kliudo savasis šaulys. Jei žirgui kelyje stovi savos ar svetimos figūros, tad jis kaip ir peršoka per jas.

Eiliniai eina statinėmis eilėmis priešais. Iš pradedamojo stovio eiliniai gali būti varomi stačiai į antrą langelį, bet toliau vis tik į pirmutinį priešais langelį. Taip antai baltasis eilinis e2 gali eiti į e3 arba iš karto į e4. Eilinis f4 gali iš karto eiti tik į f5. Tuo eiliniai skiriasi nuo kitų figūrų, kurios gali būti varinėjamos įvairiomis linkmėmis. Taip pat savotiškai ir kerta eiliniai—ne kaip eina, o įstrižai—artimiausio langelio figūrą ar eilinį. Pav., eilinis f4 gali kirsti eilinį g5 arba valdovę e5. Eilinis, įžengęs į paskutinę gulstinę eilę (vadinas, baltasis į 8-ją, o juodasis į 1-ją), turi būti paverstas kokia figūra, išskyrus karalių, vadinas, valdove, bokštu, šauliu ar žirgu. Kuria figūra toks eilinis paversti — pareina tiktai nuo lošėjo noro, o ne nuo to, kokių figūrų dar yra ar nebėra ant lentos.

Przesyłka opłacona ryczałtem.

Prenumeratos kaina:

Vilniaus krašte metams. . 3 auks.
„ „ pusmečiui . 1 auks. 50 sk.
Lietuvos Valstybėje ir kitur
metams . . . . . . 6 auks.

Kaina 15 sk.